

Nəhan-əhanian **Nəhan-əhanian natimnati kəm Jon** **Nəghatian əkuəkır rəha nauəuə** **u Nəhan-əhanian**

?Pəh təmətei nauəuə u? İətəmi kəti nərgin u Jon təmətei nauəuə u. Məta suah u inu in aposil Jon, uə məta Jon pisin kəti təmətei. Kəsotəhrun vivian.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? In təmətei nauəuə u tatuvən kəm niməfaki səpin, ilah kəutatig e nitəni min ikin Esia, (rəueiu, kətəni ikinu məmə Wes Teki – Western Turkey), mine matuvən min kəm niməfaki min ikin min rəfin.

?Natigian təhro lanu nian təmətei? Nian u iətəm təmətei nauəuə lan, kəpmən rəha Rom təməni məmə nətəmimi okotəkeikei motəfaki kəm iətəmi asoli rəha kəpmən təhmen əmə məmə in uhgin rəhalah. Mətəu nətəmimi rəha niməfaki kəmotəni məmə iətəmimi kətiəh əmə in ilis agin, iətəmimi u in İesu Kristo. In əmə u, in İərməniğ. Kəni kəutəni məmə okəsotəfakian kəm iətəmi asoli rəha Rom. Tol lanəha, kəpmən rəha Rom tinol nərahian kəm nəfaki min. Kəmotahli=pən Jon tuvən isəu e nitəni kəti u, kətəni məmə Patmos, məmə otətətig pisin əmə. Uhgin təfən nəməhlairian təuvir agin kəti kəm Jon məmə oteruh İesu Kristo əpəha e negəu e neai. Kəni in mafu min natimnati iətəm otəpanuva, təhmen əmə məmə inu: noliən iətəm Uhgin otol win e Setən mine rəhan min nətəmimi e nəluaginian; mine noliən rəha Uhgin o nakilian nətəmimi e naunun nian.

?Təmətei nauəuə u o nak? In təmətei nauəuə u məmə otol əpu məmə İesu Kristo in İərmənig, konu məgətun rəhan nəsanəniən. Kəni in tolkeikei məmə otəni kəm nəfaki mən məmə okotəhtul əskasik nəmə nian iəkis mən okəhuva, konu ilah okəsotəfakiən kəm iətəmi asoli rəha Rom məmə in Uhgın. Otəsuvəhiən konu Setən otol nərahian kəm nəfaki mən mətəu ilah okotəkeikei motəhtul əskasik, kəni in tolkeikei məmə otəfəri nətəligiən rəha nəfaki mən mine nətəmimi u ilah kəutatig e nian iəkis mən u rəueiu. Nian İesu Kristo otitəlig=pa mən, kəni in otəfəri ilah, mol nalpiniən kəm rəhan tikimər mən.

Nəghatiən mən mine nətəligiən mən tēpət kəutafin e nauəuə u Nəhan-əhaniən kautsipən e nauəuə mən u rəha Oltestimin: Isikiəl, Daniəl, Aiseə, mine Jerimaia.

?Okafin əhro nauəuə u? Nauəuə u, in tol pişin e nauəuə mən e Niutestimin mətəu-inu İesu təməgətun natimnati tēpət e Jon u kotol pişin agın. Tol lanəha, in otəkeikei mos narmı nati kəti məghati lan. Nəghatiən mən u ilah nıpətilah tatig, təhmen e nəghatiən əuhlin. Konu, nian kitah kotafin nauəuə u, koteruh nəghatiən əuhlin mən u, təuvir məmə kitah kotətəlig e nıpətilah mən kətiəh kətiəh. Təuvir məmə kotafin futnot ko ləhtəni e nimali nauəuə o nəhruniən məmə narmı nati mən nıpəti lah təni məmə nak. Kəni kotəkeikei mo-taupən motətəlig e nıpəti nəghatiən mən u Kristin mən e nian əha kəmotəhrun vivi.

Nauəuə u səniəmə in təhmen e suaru kəti uə kalendə, məmə kotəhrun neruhiən məmə nati nak otuva e nu nak, konu nati nak mən otuva e nu təm tətuva, mətuva mətəuarus nian İesu otuva mən

lan. Mətəu e nauəuə u, kotəhrun neruhian nəukəti nətəligian asoli tol lanu lan:

- Uhgın in ilis in tepət pik mine nəsanəniən rəhan tepət, mine rəhan nətəligian təuvir e natimnati mın rəfin;
- Setən in tatol nahməiən asoli e nəhue niftəni;
- Kristin mın okotəkeikei motəhtul əskasik e rəhalah nəhatətəiən məmə okəsotəginian, nati əpnəpin ilah kəutatig e nian rəha nərahian;
- otəsuvəhiən Uhgın otələs iahu Setən kəni məfən nalpiniən kəm Setən mine iərmis mın rəhan;
- e Nian Uərisig, Uhgın o tol nalpiniən kəm nətəmimi mın kəsotəhatətəiən e Iesu;
- Iesu Kristo otarməniğ e natimnati mın rəfin;
- Iesu otos nətəmimi rəhan məhuvən məutatig e neai, ikin tətətig ikin.

Nətuəuinian nəghatian

¹ Nauəuə u, in tətəghati e natimnati mın iətəm Iesu Kristo təmol əpu.* Natimnati mın u, Uhgın təməfən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan noluək mın natimnati iətəm otəsuvəhiən təkeikei muva. Kristo təmahli=pən rəhan kəti agelo tuva, kəni məgətun natimnati mın u kəm rəhan ioluək, Jon. ² Jon təməhtul pətigəm o nəni əhruahruian natimnati rəfin iətəm in təmeruh, kəni mətei rəkis ilah e nauəuə u. Natimnati mın u iətəm in təmeruh, in nəghatian rəha Uhgın mine nəni pətigəmiən rəha Iesu Kristo. ³ Iətəmi u iətəm tətəfin pətigəm nəghatian mın u, iətəm Uhgın təməfa, in otətig e

---

* **1:1** “Təmol əpu,” nıpətin u, məmə tətəgətun nati kəti iətəm əpən, nıpətin tətəhluəig. E Bislama, kətəni məmə, “rivilem” uə “soem.”

nəuviriən pəhriən. Kəni nətəmimi mın u nətəm kəutətəu kəni mautos e nıkilah kəni mautol, okotatig mın e nəuviriən pəhriən, mətəu-inu nian rəha natimnati mın u nauəuə u tətəghati e lah, tınuva iuəkir agin.

*Jon təmətəi nauəuə
kəm niməfaki mın ilah səpın*

⁴ İəu Jon, iətahli=pinə nauəuə u tatuvnə kəm niməfaki mın ilah səpın əpəha e nıtəni Esia.

Pəh Uhgın u iətəm tətətig u rəueiu, təmətətig itulın, kəni otəpanatig itulın mın, in otəfinə rəhan nəuviriən mine nəməlinuiən kəm təmah. Kəni pəh narmın ilah səpın[†] iətəm kəutətig aupən e jeə rəha kig, ilah mın okotol lanko e təmah. ⁵ Kəni İesu Krısto mın, in otəfinə mın lanko kəm təmah. Krısto ko təməhtul pətigəm əskasik o nıpəhriəniən, konu inəha, in iətəmimi iətəm in təmaupən məmiəgəh itulın e nımisiən,[‡] kəni in tətərmənig e kig mın rəha nıtəni mın.§

Pəh nəni-viviən tuvən o İesu Krısto u, in təmolkeikei itah, kəni nıran təmaiəh məmə otitis itah e nolıən rəha təfagə tərəh. ⁶ In Kig rəhatah, kəni təmol məmə kitah kotatig ahgəl rəhan narmənigiən, kəni mol itah kəhuva pris mın rəha Uhgın rəhan, kautol uək rəha Tatə rəhan. ! Pəh nəni-viviən o rəhan nepətian mine nəsanəniən

[†] **1:4** Narmın ilah səpın iətəm kəutətig aupən e rəhan tron, (Nəh 3:1; 4:4; 5:6), nəmə təhro in suaru rəha nəniən Narmın Rəha Uhgın; mətəu nəmə təhro ilah nagelo səpın u kotəsanən (Nəh 1:20; 8:2) iətəm kəutətig aupən e tron. Nəmpə səpın u, kəməh kau fifti-fo e nauəuə u Nəhan-əhaniən. E Nauəuə Rəha Uhgın, nian nəuvein tətəni “ilah səpın” mətəu nıpətın məmə ilah rəfin agin. [‡] **1:5** Kol 1:18; Sam

89:27 § **1:5** Sam 89:27; Nəh 17:14; 19:16

tuvən o Iesu Kristo, naunun tükə! !Pəh in otarməniğ itulın! Pəh otol lanu lan. Əuəh. Amen.

⁷ ! Oteruh-to! In tətuvə e nəpuə, * kəni nətəmimi rəfin okotəsal=pən moteruh e nəhmtilah əhruahru, kəni nətəmi mın aupən u kəmotəni məmə okəu, okoteruh mın, kəni nətəmimi e nəuaniləuis mın rəfin e nitəni mın, nıkilah otahmə, motasək əfəməh mətəu-inu kəmotafu.†

In otəkeikei mol lanu lan. !Əuəh! !Amen!

⁸ İərməniğ Uhgın tətəni məmə, “İəu Nəukətin mine Naunun.‡ İəu u iətətiğ rəueiu, kəni iəmətətiğ itulın, kəni iəpanətətiğ itulın mın, kəni iəu u, Nahgik Təpət Pık Agın.”

Jon təmeruh Nəti İətəmimi

⁹ İəu Jon, piatəmāh u, iətəm kitah kautos pəti nəhlmitāh mın kətiəh e Iesu o nahməiən, mine natigiən e narməniğiən rəhan, mine nəhtul əskasikiən e nian rəha nahməiən. Kəməraکی=pən lak e nitəni u Patmos,§ mətəu-inu iətəni pətiğəm nəghatiən mın u iətəm Uhgın təməfa, kəni mətəhtul pətiğəm o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha İərməniğ rəhatah,* kəni iəməriəuəh e Narmın Rəha Uhgın, u rəhan nəsanəniən təmol kəm iəu, kəni iəkətəu nəuiān əsoli kəti e nəmtahk, təhmen əmə e təui, ¹¹ kəni nəuiān u tətəni məmə, “Ətei rəkis e nauəuə natimnati mın rəfin iətəm nateruh, kəni mahli=pən kəm niməfaki səpın. Nauəuə mın u

---

* **1:7** Dan 7:13; Uək 1:9 † **1:7** Sek 12:10 ‡ **1:8** Nəghatiən əhruahru u rəha Iesu tətəni məmə, “İəu u, Alfə mine Oməkə.” Alfə u, in letə tətəhtul aupən e alfəbit rəha nəghatiən Kris, kəni Oməkə u, in letə iətəm tatol naunun lan, təhmen e A mine Z e Inglis. § **1:9** Nitəni u Patmos, in ailən kəti isəu agın o ima Jon. * **1:10** Nian rəha İərməniğ u, in Sante.

okəhuvən kəm Efəsis, kəni Smanə, kəni Perkaməm, kəni Tuatirə, mine Satis, mine Filitelfiə, mine Laotisia.”

¹² Kəni əmeiko, iəkeirair məmə iəkeruh-to, məmə pəh tətəghati kəm iəu. Kəni nian iəmeirair, mafu nati kətətu-pəri lait lan, ilah səpın, kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip, ¹³ kəni e nəlugi nati kətaharu-pəri lait min u lan, mafu suah kəti təhmen e Nəti İətəmimi,† rəhan napən təfəməh u təfəməh pəhriən. Kəni kəməlis mankilahan e kətəuti, kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip.‡ ¹⁴ Rəhn-kapə mine nəuanun tərüən tərüən təhmen e nəuauı nitəhi,§ * kəni nəhmtin təhmen e nəmnamı nigəm.† ¹⁵ Nəhlkin təhmen e prons,‡ iətəm kəmuvan e nigəm məmə otaiəh rəkis e namrəiən, mafəl iətəm təuvir, kəni uərisig ko, kərəpei məmə otəuvir mətəoraip-oraip. Kəni nəuian iahgin təhmen e nitəhi asoli kəti tatitəgit e nımas; ¹⁶ In tatos məhau ilah səpın e nəhlmin maru, konu nau kəti rəha nəluaginian in tasilə e nikalin pəti mil,§ tatsipən e nıpəgnəuan, kəni iətəmi u təhagəhag mətəsiə, təhmen e mițigar əpə e nərauıə.

¹⁷ Nian iəmafu iətəmi əha, iəmeiuaiu morin iəu əha e nəhlkin, təhmen əmə məmə iəmimis.* Mətəu in təmea=pa mek iəu e rəhan maru kəni məni məmə, “Səginian. İəu u, iəu iəmaupən matig, kəni

---

† **1:13** Kitah kəuteruh nərgin u “Nəti İətəmimi” e nauəuə rəha Daniel (Dan 7:13), mine e nauəuə min rəha Matiu, Mak, Luk, Jon, Uək mine Ol Sam. ‡ **1:13** Napən əha kətəni, in napən rəha pris asoli agin. İesu in rəhatah pris asoli agin. § **1:14** Nəghatien Kris əhruahru tətəni məmə, “in tərüən tərüən təhmen e sno.” * **1:14** Dan 7:9 † **1:14** Esik 1:28 ‡ **1:15** Prons, in aiən kəti, kalə rəhan təhmen e kol. § **1:16** Hip 4:12; Jon 12:48 * **1:17** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6

iəu matol naunun agin. ¹⁸ Iəu u, Iətəm Tətəmiəgəh.†
! Iəmimis aupən, kəni mətəu eruh-to, iatəmiəgəh
itulın! Kəni iəu iatos ki rəha Nımisiən mine ki rəha
Nəuan=pən.‡

¹⁹ “Tol lanəha, ətei rəkis nati nak iətəm nateruh,
inu natimnati min rəha rəueiu, mine natimnati
nəuvein min iətəm tətəva. ²⁰ Mətəu iəkuahpik e
nipəti nati təməhluaig, u məhau min ilah səpın
iətəm nəmeruh iatos e nəhlmək maru, mine nati
kətəharu-pəri lait lan, ilah səpın, kəmol e aiən
u kol tətəraip-oraip. Məhau min u ilah səpın,
nipətın u nagelo min rəha niməfaki səpın. Konu
nati kətəharu-pəri lait lan, ilah səpın, kəmol e kol,
nipətın u, niməfaki min u ilah səpın.

2

Nəghatiən təmuvən kəm nəfaki min ikın Efəsis

¹ “Ətei nauəuə u kəti tuvən o agelo* rəha niməfaki
e taun Efəsis, mənı=pən məmə,

Nəghatiən u rəhan, iətəm tatos məhau səpın e
nəhlmin maru† kəni mətəliuək e nəlugın e nati
kətəharu-pəri lait lan,‡ u iətəm kəmol e aiən u kol
tətəraip-oraip, kəni ilah səpın.

² Iəu iəkəhrun rəhatəmah nolıən min.
Iəkəhrun nalkut pikiən o uək min rəhatəmah,
kəni məhrun min məmə nautəhtul əskasik.

---

† **1:18** Sam 42:2   ‡ **1:18** “Iəu iatos ki rəha Nımisiən mine ki
rəha Nəuan=pən,” nipətın u məmə iatos nepətiən o nahtipəsigiən
mine nerəhiən e ket rəha Ima Nətəm Kəmoħmis İkın, kəni mol
nətəmimi kəmoħmis ilah kotəmiəgəh min.   * **2:1** Nian iətəmi u
tətəni “agelo,” nəmə təhro tətəghati e agelo pəhriən, uə nəmə təhro
tətəghati e pastə rəha niməfaki.   † **2:1** Nəh 1:16   ‡ **2:1** Nəh
1:12-13

Iəkəhrun məmə itəmah nəsoṭagiəniən o nətəm kautol noliən tərəh. Nəmotakil nətəmimi mīn u nətəm ilah kotəni məmə ilah aposil mīn, mətəu səniəmə ilah aposil pəhriən mīn, kəni nəmoteruh rəkis məmə ilah neiuə mīn. ³Iəkəhrun mīn məmə itəmah nautos nətəligiən əfəməh. Nərahien təmələs pau itəmah, mətəu nautəhtul əskasik o nərgək, məsoṭəpəouiən.

⁴Mətəu iateh nīpəgnəmtin kəti əha ikin nəmotol, təsəhmenien e nəhmtək. Nəmotəpəh nolkeikeiən§ aupən rəhatəmah. ⁵Nikitəmah təhti-to nolkeikeiən iətəm nəməutatig lan aupən. Otəuhlin itəmah, kəni motol natimnati mīn u nəmautol aupən. Nəmə nəsoṭolien, kəni iəkuva, mələs rəkis rəhatəmah nati kətaharu-pəri lait lan e nimein. ⁶Mətəu nati kətiəh əha ikin, nautol təuvir. Itəmah nəkotəməki e noliən tərəh mīn rəha nətəmimi rəha Nikoləs,* təhmen əmə lak, təhmen mə inu iatol mine.

⁷Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mīn u iətəm Narmin Rəha Uhgīn tətəni=pinə kəm niməfaki mīn. Iətəm otol win e nəluagīniən u, iəu iategəhan lan məmə in otun nəuanigi rəha nəmiəgəhiən iətəm tateviə e nasumien rəha Uhgīn.”†

*Nəghatiən təmuvən
kəm nəfaki mīn ikin Smanə*

§ 2:4 Jon 13:35; Jer 2:2-5 * 2:6 Nətəmimi rəha Nikoləs mīn əha, kitah kəsotəhrun vivien natimnati tepət e lah uə rəhalah iətəmi asoli. İlah nətəmimi nəuvein rəha niməfaki, mətəu ilah kautəni məmə kəhrun nəfakiən kəm narmi nati mīn, konu kəhrun nit ənapiniən itəmi. İlah kautəni məmə noliən mīn əha, təsərəkinien narmitəmi. † 2:7 Jen 2:9; 3:22-24; Luk 23:43; Rom 5:12,18; 6:23; Nəh 22:2

⁸ Kəni in tətəghati əhanəh mətəni=pa kəm iəu məmə, “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun Smanə, məni=pən məmə,

Nəghatiən u rəhan, iətəm təmaupən matig, kəni in otol naunun agin. In təmimis kəni məmiəgəh min, † kəni in tətəni məmə,

⁹ Nətəm Smanə, iəkəhrun rəhatəmah nahməiən. Iəkəhrun məmə itəmah nanrah min, mətəu səniəmə itəmah nanrah min pəhriən. ! Itəmah, rəhatəmah nautə tepət agin! Iəkəhrun məmə neiuə min nəuvein nətəm kautəni nəghatiən mautauvlək e təmah lan, məutəni məmə ilah nətəm Isrel, mətəu kəpə. § Rəhalah nimə rəha nuhapuminiən in nuhapuminiən rəha Setən əmə.* ¹⁰ Sotəginian e nahməiən min iətəm otəsuvəhiən kəhuva e təmah. İətəni=pinə kəm təmah, məmə Setən otəpanəmki=pən itəmah nəuvein e kaləpus məmə otek askəuvin nəhatətəiən rəhatəmah, kəni itəmah onəkotatig e nahməiən o nian ilah ten. † Otəhtul əskasik, nati əpnəpin nəmə itəmah nəuvein okohmis, kəni iəu iəkəfinə rəhatəmah nətəouiən, təhmen=pən əmə məmə kətəfəfau=pən e nati kəti e rəhn-kəpə iətəm təmol win e naiuiən, kəni rəhatəmah nətəouiən in nəmiəgəhiən itulin.

---

‡ **2:8** Nəh 1:17-18 § **2:9** ?Nəghatiən u, “məutəni məmə ilah nətəm Isrel, mətəu kəpə,” niyətin nak? In tətəghati əhruahru nətəmi min u nəuaniləuis rəha Isrel. Mətəu nian İesu tətəni məmə ilah səniəmə nətəm Isrel pəhriən, niyətin u məmə nətəmi pəhriən rəha Uhgın, inu, nətəmi kətəfəfaki kəm in, mətəu səniəmə “nəuaniləuis min rəfin rəha Isrel” u ilah nətəmi min əhruahru rəha Uhgın. (Kəl 6:15-16).

* **2:9** Jon 8:33-47 † **2:10** “Nian ten” niyətin ko, məmə nian rəha nahməiən otəkeiki mol naunun mətəu-inu Uhgın təməni lanəha.

11 Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mīn u iətəm Narmīn Rəha Uhgīn tətəni=pīnə kəm niməfaki mīn. Nətəmimi okotol win e nəluaginian u, nian nīmisiən tīsīmaru mīn muva, ko kəsəhmīs mīniən. Inəha, okəsəhuvəniən e nəmnamī nigəm asoli, inu nīmisiən tatol keiu.”‡

*Nəghatiən təmuvən kəm niməfaki mīn ikin
Perkaməm*

12 Kəni in tətəghati əhanəh mətəni=pa kəm iəu məmə, “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun Perkaməm, məni=pən məmə,

Nəghatiən u rəhan, iətəm tatos nau rəha nəluaginian kəti iətəm tasilə e nəven pəti mil. §

13 İəkəhrun ikin nəutatig ikin. İkin əha, Setən tətəharəg, mətərməniğ ikin.* Mətəu itəmah nautəhtul iəkīs ohniəu. Nəməsotəuhlinian rəhatəmah nəhatətəiən lak. İmatəmah Setən tətətig ikin, kəni kəmohamu rəhak iətəmimi Antipas, iətəm təməhtul əskasik o nəni pətigəmiən iəu. Nati əpnarīn məmə nian əha təmiəkīs pau o təmah, mətəu itəmah nəmotəhatətə əskasik lak.

14 Mətəu in əmə ko, iateh nīpəgnəmtin mīn nəuvein iətəm itəmah nautol iətəm təsəhruahruian e nəhmtək. İtəmah nəuvein u ko ikin ko, nəutəgətun nətəmimi ko ikin ko məmə okotos nəgətunian rəha Paləm. Paləm u, in təmol suaru kəm Kig Palək məmə in otəfən-əfən kəm nətəm İsrəl, kəni pəh ilah kotol nolian

‡ 2:11 Nəh 20:11-15; 21:8 § 2:12 Nəh 1:16 * 2:13 İətəmi asoli rəha Rom, kətəni məmə Empərə, in təhmen e kig asoli kəti. Nətəmimi tepət tepət kəutəfaki kəm in əha Perkaməm.

tərah, mautun nauəniən iətəm kəmol sakrifais lan tatuvən kəm narmi nati iətəm kəmisikəuvin e nigı, kəni mautit əpnəpın ilah mın.† 15 Kəni e noliən kətiəh əmə ilah nətəm Isrel mın əha, itəmah nəuvein u ikın nautohtəu=pən nəghatiən rəha nətəmimi rəha Nikoləs.‡ 16 ! Tol lanəha, onəkotəkeikei motəuhlin uəhai əmə nətəligiən rəhatəmah e noliən tərah mın rəhatəmah! Nəmə nəstoliən, otəsuvəhiən oiəkuvnə o təmah, kəni iakoh nətəmimi mın ko, kəni mətei ilah e nau rəha nəluəgiəniən iətəm tatsi=pən e nipəgnəuak.

17 Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mın u iətəm Narmın Rəha Uhgın tətəni=pinə kəm niməfaki mın. Iətəmimi iətəm tatol win e nəluəgiəniən, iəu iəkəfən nauəniən oneuən u mana§ kəm in. Oiəkəfən mın kəpiel ruən kəti kəm in, iətəm kəmətei=pən nərgin vi lan, kəni in pişin əmə kəha iətəm otos, təhrun nərgin.”

*Nəghatiən təmuvən
kəm nəfaki mın ikın Tuatirə*

18 Kəni in tətəghati əhanəh mətəni=pa kəm iəu məmə, “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun Tuatirə, məni=pən məmə,

Nəghatiən u, in nəghatiən rəha Nəti Uhgın. Nəhmtin təhmen e nəmnamı nigəm, mine nəhlkin təhmen e prons* iətəm tətoraip-oraip.† Tətəni məmə,

19 Inəhrun rəkis noliən mın rəhatəmah, nətəm Tuatirə. İəkəhrun rəhatəmah nolkeikeiən mine

† 2:14 Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15 Afin-to futnot e Nəh 2:6.

§ 2:17 Jon 6:31-33,35,48,51 * 2:18 Prons, in aiən kəti, mətəu rəhan kalə təhmen e kol. † 2:18 Dan 10:6; Nəh 1:14-15

nəhatətəiən, mine nasiruiən e nətəmimi, kəni iəkəhrun mīn məmə nətəligiən rəhatəmah təfəməh o nəhtul əskəsikiən. İəkəhrun məmə noliən mīn rəhatəmah nautol u rəueiu, təuvir mapirəkis agin noliən mīn rəhatəmah aupən.

²⁰ Mətəu iateh nīpəgnəmtin kəti əha ikin nautol iətəm təsəhruahruian e nəhmtək. İtəmah nauteğəhan e noliən rəha pətan əha iətəm təhmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tətəni məmə in iəni kəti, mətəu nəgətuniən rəhan tatit rah rəhak mīn noluək, matol məmə ilah kautit əpnarīn ilah mīn, kəni mautun nauəniən u iətəm katol sakrifais lan kəm narmī nati iətəm kəmisikəuvīn e nīgi. ²¹ İəmətəhtahnin pətan əha məmə in otəuhlin rəhan noliən rəha nitəu=pən əpnarīniən nəman, mətəu in təpəh. ²² Tol lanəha, rəueiu əha, iəköl in timis pik e rəhan pet. Kəni nətəmimi mīn u nətəm kəmotit əpnarīn ilah mīn, ilah Jesepel u, nəmə ilah kəsətəuhliniən ilah e nosiən noliən rəha pətan əha, oiəköl ilah mīn kotətəu tərah pik, kəni misuə e lah e pet u rəha nəhməiən. ²³ Kəni oiəkəu kətiəh əmə e nenətīn mīn, moh ilah kohmīs. § Tol lanəha, kəni niməfaki mīn rəfin okotəhrun məmə iəu əmə u, iəkəhrun nətəligiən mīn rəha nətəmimi, mine nīkilah. Kəni iəu iəkəfinə nətəouian rəhatəmah tətəu=pən əmə rəhatəmah noliən mīn iətəm

‡ **2:20** Jesepel u aupən, in pətan rəha Kig Ehap (1King 21:25-26). In təmit nətəmimi e suaru kəti məmə okotol sakrifais kəm narmīn nati mīn, kəni motohtəu=pən noliən rəha nit əpnarīn nəman mine nīpətan. Pətan kəti rəha Tuatirə təmol noliən əha, kəni Jon tətəni lan məmə Jesepel. Nəmə təhro noliən rəhan təhmen e Nikoləs iətəm təməni e Nəh 2:6,15. § **2:23** Nəghatiən u “nenətīn mīn” tətəgətun nətəmimi u kəutohtəu=pən in.

nəmautol.*

²⁴ Mətəu itəmah u, nətəm Tuatirə nətəm nəməsotosiən o nəgətun mın rəha Jesepel əha, iətəghati kəm təmah rəueiu. İəkəhrun məmə itəmah nəməsotosiən natimnati iətəm kətəni məmə nati ağın mın rəha Setən iətəm tətəhluaig e nəmtahn. İəsələhu-pəniən nati fiğəm kəti mın kəm təmah, mətəu iəkolkeikei məmə nəkotol nati kətiəh əmə, inko, ²⁵ otaskəlim tiəkis əmə e nati iətəm ninotos rəkis, mətəuarus iəu iəkitalig=pa.

²⁶⁻²⁷ İətəm tatol win e nəluaginiən u, kəni tətəhtul əskasik o noliən nəuiak, matuvən, matuvən mətəuarus naunun, kəni iəu iəkəfən nepətiən u kəm in, iətəm rəhak tatə təməfa kəm iəu, məmə in otarməniğ e kəntri pişin pişin mın. Kəni in otos rəhan neim iətəm in nəmtətiən rəha nərgin asoli rəhan, kəmol e aiən, kəni in otatgəhli-atgəhli nətəm e nəhue niftəni, təhmen=pən əmə məmə aiən iətəm təmohaplis-ohaplis sospən kəmol e nəriəpig. ²⁸ Kəni iəu iəkəfinə mın məhau u fətukai kəm in.†

²⁹ İtəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mın u iətəm Narmın Rəha Uhgın tətəni=pinə kəm niməfaki mın.

3

Nəghatiən təmuvən kəm nəfaki mın ikın Satis

¹ “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun u Satis, məni=pən məmə,

* **2:23** Jer 17:10 † **2:28** Nəh 22:16

Nəghatiən u rəhan, iətəm tatos narmin rəha Uhgın ilah səpin,* kəni matos min məhau səpin.† Nəghatiən u rəhan iətəm tətəni=pinə kəm təmah məmə,

Iəkəhrun rəhatəmah noliən min. Iəkəhrun məmə kətəni məmə itəmah nautəmiəgəh, mətəu kəpə, itəmah ninohmis rəkis. ² ! Otair-tə! Noliən təuvir min rəhatəmah nəmautol aupən, otəsuvəhiən tikə agin. Mətəu itəmah nəkotəkeikei motalkut məmə onəkotəfəri min noliən rəhatəmah, motol tuva məskasik, mətəu-inu rəhatəmah noliən təuvir min iətəm təhruahru e nəhmti Uhgın, iəseh əhanəhiən kəti iətəm nəmotol məhuvən motol naunun lan. ³ Tol lanəha, nikitəmah təhti nəghatiən iətəm nəmotos, kəni mautətəu aupən. Otol, kəni motəuhlin itəmah. Mətəu nəmə nəkotapili alu, oiəkiet pətigəm o təmah təhmen e iakləh, kəni itəmah ko nəsotəhruniən məmə nian nak iəkuvnə o təmah.

⁴ Mətəu itəmah nəuan nəuvein əmə ko Satis, iətəm kəməsotoliən napən rəhalah tamikmik. İlah kotəhruahru, motəhmen o naliuəkiən itəmah min iəu e napən ruən.‡ ⁵ İətəm in otol win e nəluaginiən, in otuvən lanəha e napən ruən. Kəni ko iəsafəl rəkisiən nərgin e nauəuə rəha nəmiəgəhiən, kəni iəu iəkəni pətigəm nərgin e nəhmti rəhak Tatə mine rəhan nagelo min, məmə in rəhak əhruahru iətəmini.§

⁶ İtəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən min u iətəm Narmın

---

* **3:1** Afın-to futnot e Nəh 1:4 † **3:1** Nəh 1:16 ‡ **3:4** E fes u, “napən” tətəgətun noliən min rəhalah. § **3:5** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1Jon 2:23

Rəha Uhgın tətəni=pinə kəm niməfaki mın.”

*Nəghatiən təmuvən
kəm nəfaki mın ikın Filitelfiə*

⁷ “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun Filitelfiə, məni=pən məmə,

Nəghatiən u rəhan, İətəm Tasim, kəni in Nipəhrriən. Kəni in tatos ki rəha Tefit u aupən.* Nəmə in terəh e doə kəti, kəni ko iətəmi kəti təsahtipəsigiən. Kəni nəmə in tahtipəsigi e doə kəti, kəni ko iətəmi kəti təserəhiən lan.† Nəghatiən u rəhan iətəm in tətəni=pinə kəm təmah məmə,

⁸ İəkəhrun rəhatəmah noliən mın, nətəm Filitelfiə. İəkəhrun məmə rəhatəmah nəsanəniən in nəuan nəuvetin əmə, mətəu itəmah nəmautol nəuiak məsotəpəhiən, kəni məsotəhluaigiən məmə rəhak u itəmah. Oteruh-to. İəmerəh e doə o təmah. Ko iətəmi kəti təsahtipəsigiən.
⁹ Oteruh-to. Nətəmimi mın ko e Nuhapuminiən rəha Setən, ilah kautəni məmə ilah nətəm İsrel, mətəu kəpə. İlah neiuə mın.‡ Oteruh-to. Oiakol ilah kəhuva motasiəulün-pinə e nəhlkilah e nisiaiən, kəni okotəni məmə nipəhrriən iəu iəkölkeikei itəmah.§ ¹⁰ İəməni=pinə kəm təmah

---

* **3:7** “Ki rəha Tefit” u, tətəgətun=pən nepətiən iətəm otos e Jerusiləm vi. In ko, in tatos nepətiən məmə oterəh kəni mahtipəsigi e iətəmi kəti iətəm tatuvən imə; Nəh 1:18. † **3:7** Aes 22:22 ‡ **3:9** Nəghatiən u “kautəni məmə ilah nətəm İsrel, mətəu kəpə,” in tətəghati əhruahru e nətəmi mın u nəuaniləuis rəha İsrel mın. Mətəu nian İesu tətəni məmə ilah səniəmə nətəm İsrel pəhrriən, nipətin ko məmə nətəmimi pəhrriən rəha Uhgın, inu, nətəm kəutəfaki kəm in. Mətəu səniəmə nəuaniləuis rəha İsrel u ilah nətəmimi mın əhruahru rəha Uhgın (Kəl 6:15-16). § **3:9** Jon 8:44; Nəh 2:9

məmə itəmah onəkotos nətəligiən əfəmäh o nəhtul əskasikiən, təhmen əmə lak, kəni itəmah nəmautol rəhak nəghatiən.* O nati u, iəu oiəkəpali vivi o təmah e nian iətəm nərahiən otəsuvəhiən tuva e nəhue niftəni mīn rəfin,† məmə otek askəuvīn-to nətəmimi rəha nəhue niftəni.

¹¹ Otəsuvəhiən iəkuva. Otəskəlīm iəkis nətim-nati mīn iətəm itəmah nīnotos rəkis, məmə iətəmi kəti otəsosiən rəham nətəouiən‡ iətəm nīnol win rəkis lan. ¹² Iətəm otol win e nəluaginiən, kəni iəu oiəköl in təhmen e niği asoli kəti iətəm tətəruəsan Nīmə Rəha Uhgīn rəhak. Kəni in ko təsietīən e Nīmə əha nian kəti. Kəni iəu, iəkətei=pən nərgi Uhgīn rəhak lan, mīne nərgi taun rəha Uhgīn rəhak lan. Taun u, in Jerusiləm vi, iətəm Uhgīn rəhak otahli=pa, otisi=pəri e negəu e neai, meiuaiu=pa. Kəni iəu oiəkətei=pən mīn nərgək vi e iətəmi u.

¹³ Itəmah rəfin matəlgitəmah tatīg. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mīn u iətəm Narmīn Rəha Uhgīn tətəni=pīnə kəm nīməfaki mīn.”

*Nəghatiən təmuvən
kəm nəfaki mīn ikīn Laotisiə*

* **3:10** Hip 12:1-3 † **3:10** Jon 17:15 ‡ **3:11** “Nətəouiən” əha, tətəghati lan, in kəfəfau kəti kəmol e nīmali niği, uə narmi nīmali niği kəmol e kol, kəni kətəfəfau=pən e rəhn-kapə iətəm təmol win e naiuiən. Kəni Kristo otəfəfau=pīnə kəfəfau e rəhn-kapə iətəmimi o rəhan nəhtul əskasikiən. Iətəmimi u otəkeikei mateh vivi o nətəmi mīn ko nətəm kotolkeikei məmə okotos rəkis ohni. Inu, in nəghatiən əuhlin məmə ilah okəsotəpəhiən nəhtul əskasikiən məmə ilah okəsotəmkarəpəiən e nətəouiən rəhalah, inu, nəmiəgəhiən itulīn ilah Kristo.

14 “Ətei nauəuə kəti tuvən o agelo rəha niməfaki e taun Laotisiə, məni=pən məmə,

! Nəghatiən u rəhan, iətəm kətəni məmə in Nipəhriəniən! In ko, in iətəm kəhrun narəriəiən lan məmə tətəhtul pətigəm o nəni pətigəmiən nipəhriəniən əmə, kəni in nəukəti natimnati rəfin iətəm Uhgın təmol. § * Nəghatiən u rəhan iətəm in tətəni=pinə kəm təmah məmə,

15 İəkəhrun rəhatəmah nolien min, nətəm Laotisiə. İəkəhrun məmə nəmiəgəhiən rəhatəmah təhmen e nəhu iətəm tareuən əmə. Təuvir məmə onəkotəhtul əmə e kətiəh, onəkotətəpu uə onəkotəpiəpei. 16 İtəmah nətəhtul əmə e nəlugin, nəkotareuən əmə — nəotəpiəpeiən məsotətəpuən — tol lanəha, oiəkagəh rəkis e təmah rəueiu, 17 mətəu-inu itəmah nəkotəni məmə, ‘Rəhatimah nautə tepət, iaautos məni asoli, rəhatimah nəmiəgəhiən təuvir, natimnati rəfin tatig, kəni nati kəti təsikəiən o timah.’ Mətəu itəmah nəkotəruru məmə itəmah ninotatig rəkis e nərahien; nətəmini okotasəkəhruiən o təmah; rəhatəmah nautə tikə agin; nəhmtitəmah təpis; kəni nətəiu piəpiə əmə. †

18 O nati u, iətəni=pinə əhruahru kəm təmah, təuvir məmə onəkotos nəhmti aiən u kol tətoraip-oraip ohniəu, iətəm kəmuvan e nigəm tus rəkis namrəiən lan, ‡ kəni pəh

---

§ 3:14 “Nəukəti natimnati rəfin iətəm Uhgın təmol,” nipətin keiu e nəghatiən Kris. İesu in Nəukətin, nipətin ko, in təmol natimnati rəfin; kəni in min in İərməniğ e natimnati rəfin. * 3:14 Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nəh 1:17 † 3:17 Jon tətəni nəghatiən əuhlin u nipətin tənəni məmə, e nəhmti Uhgın, nəmiəgəhiən rəhalah təsəhruahruən məsəhmenien. ‡ 3:18 Job 23:10; Mal 3:2-3; 1Pitə 1:6-9

itəmah, rəhatəmah nautə otepət. Kəni onəkotos nəhmtin min napən ruən o nuvənian lan, məmə onəkotəuveg nıpətıtəmah ko, iətəm tol naulisən. Kəni mautos nəhmtin min mərsin ohniəu, motol=pən e nəhmtitəmah, məmə nəhmtitəmah otəhlan, nəkoteruh vivi nati lan.

¹⁹ Nətəmini min ko rəfin nətəm iəkolkeikei pık ilah, iəu iətəghati əskasik kəm lah mətəgəu əhruahru ilah. Tol lanəha, təuvır məmə nikitəmah otimis=pa lak, kəni motəuhlin=pa e noliən tərəh min rəhatəmah. ²⁰ !Otətəlig-to! İəu iatəhtul e namtiuluə, mətəhti-əhti doə o nuvnəian imə. Nəmə iətəmi kəti tətəu nəuiak kəni tərəh e doə, kəni iəkuvən imə kəni mauən itimlau min.

²¹ İəu iəmol win e nəluaginian kəni mətəharəg-pəri itimlau rəhak Tatə e rəhan jeə, mətuarməniğ. Kəni e noliən kətiəh əmə, iətəmi otol win e nəluaginian, iəu iəkegəhan məmə otəharəg itimlau min e rəhak jeə, mətuarməniğ itimlau min.

²² Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatien min u iətəm Narmin Rəha Uhgın tətəni=pinə kəm niməfaki min.”

4

Nəfakian e negəu e neai

¹ !Uərisig e natimnati min u, iəməsal=pən əha, kəni mafu doə kəti təmerəh=pən əpəha e neai! Kəni nəuian kətiəh əmə iətəm iəmətəu aupən, inko iətəm in iahgin iahgin təhmen əmə e təui, tinatəghati min kəm iəu, kəni tətəni=pa məmə, “Əri-to muva ikinu, iəkəgətun ik e natimnati min u, iətəm okəpanol.”

² E nian kətiəh əmə, nəsanəniən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm iəu, kəni iəkəsal=pən əpəha aupən mafu kig, tətəharəg-pəri e rəhan jeə, mətərmənig e negəu e neai.* ³ Kəni iətəmi tətəharəg ikin əha, iəmeruh in təuvir matəlu, mətoraip-oraip, təhmen e kəpiel təuvir keiu nərgiləu ko jaspə mine kanilian. Kəni mərai-mərai kəti təmuvən mitaləu e jeə rəhan, kəni mərai-mərai əha tətasiə təhagəhag təhmen e kəpiel təuvir kəti u, emirəl.† ⁴ Kəni mitaləu e jeə asoli rəha kig əha, jeə nəuvein min ilah tuenti-fo, kautəhtul, kəni nətəmi asoli min nətəm kəmotəhuitən, ilah tuenti-fo, kəutəharəg-pəri e jeə. Kəməhuvən e napən ruən, kəni motəfəfau e hat min rəha nisaiəni, iətəm kəmol e aien u kol tətəraip-oraip. ⁵ Kəni ikin əha, jeə rəha kig tətətig ikin, tətəraip, kəni kaluəluə titatiperəh matiet ikin. Aupən e jeə rəha kig, nəuanisiə ilah səpin kəutohuəu. Inəha, narmin rəha Uhgın ilah səpin.‡ ⁶ Kəni ikin əha aupən e jeə rəha kig, nati kəti min əha ikin təhmen e nitəhi, mətəu təhmen e kilas, iətəm tatəlu, mətoraip-oraip.

E nəlugin ikin əha, kəni titəlu e jeə rəha kig u, nati nəuvein əha ikin, ilah kuvət, iətəm kəutəmiəgəh, kautəhtul. Kəni nəhmtilah tepət tepət, tatəpeir=pən əmə e nərfiləh mine nəmtəhlah mine. ⁷ In aupən, təhmen e laion, kəni iətəm tol keiu lan, təhmen e kau iərman nahgin tepət, kəni iətəm tatol kisil lan, rəhn-kapə təhmen e iətəmi,mi,

* **4:2** Esik 1:26-28 † **4:3** Jaspə nəmə təhro in kəpiel əmehmtə, kəni kanilian nəmə təhro in kəpiel ərarəuv. Emirəl min əha, kəpiel əmehmtə min. Kitah kotəruuru əhruahru kalə rəhəlah iətəm in tətəni, mətəu nati nak iətəm Jon təmeruh, inko, kalə təuvir min, kotəuvir, mautəraip-oraip. ‡ **4:5** Afin-to futnot e Nəh 1:4.

kəni iətəm tatol kuvət lan, təhmen e məlikim iətəm tatiuvig. ⁸ Nati mın əha iətəm kautəmiəgəh, ilah kuvət, mətəu nıməlməlilah kətiəh kətiəh ilah sikis, kəni nəhmtilah tırəuei əpnapın əmə ilah, muvən əpəha e nəve nıməlməlilah ləhtəni ikin mine. Nian rəfin ilah kəutani nəpuən lapın mine lənian, məsotəmeigian, kəutani məmə:

“!İərməniğ Uhgın Nahgin Təpət PİK Agin
in tasim, tasim, tasim pik agin,
iətəm in tətətig rəueiu,
təmətətig itulin,
otəpanatig itulin!”§

⁹ Kəni nati mın kəha u kəutəmiəgəh, kautəni nıpəhriənien e nepətiən rəha Uhgın, kəni mautəfən nisiaian kəm in, kəni mautəni tagkiu kəm kig iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə, mətərməniğ, mətətig itulin, naunun tikə. ¹⁰ Kəni nian nati mın kəha u kəutəmiəgəh kautol lanəha, kəni nətəmi asoli nətəm kəmotəhuitən, ilah tuenti-fo, koteiuaiu mautisin nəulilah kəm in, iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə, mətərməniğ, kəni mautəfaki kəm in iətəm tətətig itulin, naunun tikə. Ilah kəutisin nəulilah kəm in, kəni nıpənəgilah təou niftəni, kəni ilah kautəpeg rəkis rəhalah kəfəfau mın rəha nisiaian, kəni mautəlin aupən e rəhan jeə, kəni mautəni məmə,

¹¹ “Rəhatimah İərməniğ Uhgın,
Ik nəkəhruahru, məhmen agin məmə onəkos nəni-
viviən rəfin,
mine nisiaian rəfin,
mine nəsanəniən rəfin,
mətəu-inu ik nəmol natimnati rəfin.

---

§ 4:8 Eks 3:14

Ik nəmöl ilah mətəu-inu ik nəmölkeikei məmə ilah okotatig.
Kəni mətəu-inu ik nəmölkeikei lanəha lan, ilah kəutatig əhanəh.”

5

*Nəti sipsip təmuahru
e nauəuə iətəm kəmaiu-aiu*

¹ Kəni əmeiko, iəmafu kig tətəharəg-pəri e rəhan jeə, kəni matos nauəuə kəti e nəhlmin maru iətəm kəmaiu-aiu, kəni nauəuə ko kəmətəi=pən nati e nıkalın pəti mil, kəni kəmaiu-aiu kuvan-ərain kau səpın məmə otaskəlım tiəkis.* ² Kəni iəmeruh agelo əsanən kəti tətəgət əfəməh mətəni pətigəm məmə, “?Pəh u in təhmen məhruahru məmə otoh rəkis nati iətəm kəmuvan-ərain e nauəuə u lan, kəni migaru lan?” ³ Mətəu iətəmimi kəti tikə u ilis e negəu e neai, uə ləhtəni e nəhue niftəni, uə niki niftəni, kəti ko in təsəhruahruian o nigaruiən e nauəuə u, mafin. ⁴ Kəni iəmətəsək mətəsək, mətəu-inu kəsehian iətəmimi kəti iətəm təhmen məhruahru o nigaruiən e nauəuə u mafin. ⁵ Kəni eldə asoli min u kəti iəhuitən təni=pa kəm iəu məmə, “!Sasəkiən! Məsəl=pən-to meruh, Laion rəha Nəuaniləuis rəha Juta,† in nəukəti Tefit,‡ in tinol win rəkis e nəluaginian rəhan. Tol lanəha, in təhruahru aɡin o nigaruiən e nauəuə kəha, kəni meatuv rəkis nati əha ilah səpın iətəm kəmuvan-ərain lan.”

* **5:1** E nian əha, nauəuə rəfin kəmaiu-aiu. Kotos mapepe əfəməh kəti kəni kaiu-aiu. Kəni nəmə iətəmi asoli kəti tolkeikei məmə nətəmimi ənpapın əmə okəsotafiniən, kəni in tuvan-ərain=pən nati kəti e nififin, məmə taskəlım tiəkis mapepe. † **5:5** Jen 49:9-10
‡ **5:5** Aes 11:1

6 Kəni əmeiko iəkəfu Nəti Sipsip, tətəhtul əpəha e nəlugin e jeə rəha kig mine nati kuvət u kəutəmiəgəh mine nətəmi asoli min nətəm kəmotəhuitən. Nəti Sipsip u, nəkəfu məmə kəmoəhamu rəkis. Kəni rəhnəpati ilah səpin, § kəni nəhmtin ilah səpin min, ilah kəha, kəutəhtul o narmin rəha Uhgın ilah səpin iətəm təmahli pətigəm ilah kəhuvən e nəhue niftəni. 7 Nəti Sipsip əha, təmuvən meapən mos rəkis nauəuə u e rəhn maru kig iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə. 8 Kəni nian in tinaskəlim nauəuə kəha, kəni nati min əha u kəutəmiəgəh ilah kuvət, mine nətəmi asoli nətəm kəmos nəhuitən ilah tuenti-fo, ilah kəutasiaulin nəulilah o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipənəgilah tatek niftəni. Ilah rəfin kautos hap* min mine pesin min iətəm kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip, tərəuəh e nati pien-pien min iətəm nəmiəvin təuvir. Kəni nati pien-pien u, in təhmen e nəfakiən min rəha nətəmimi rəha Uhgın.†

9 Kəni nati min kəha kəutəmiəgəh ilah kuvət mine nətəmi asoli nətəm kəmotəhuitən, kəməutani nəpuən vi kəti məmə,
 “Ik nəkəhruahru, məhmen agin o nələsiən nauəuə
 u,
 kəni məətuəv rəkis nati min iətəm kəmuəvan-ərain
 lan,
 mətəu-inu kəmoəhamu ik,
 kəni məmos nəhmti nətəmimi e niram
 məmə ilah rəha Uhgın.
 Kəni ilah kəmotəsi-pən e nəuaniləuis min rəfin,
 mine nəghatiən min rəfin,

§ 5:6 Afin-to futnot e Nəh 1:4 * 5:8 “Hap,” in nati kəti katoh tətani nəpuən, təhmen e kitar. † 5:8 Sam 141:2

mine nıtəni mine rəfin,
 mine nətəmi nılosılah tol pısın pısın mın,
 10 kəni nəmöl ilah kotatıg ahgəl rəhan
 narmənıgıən,
 kəni ilah rəham pris mın,
 kautol uək rəha Uhgın rəhatımah.
 İlah okotarmənıg e nəhue nıtəni.”

11 Kəni iəkəsəl-pen mın mafu, kəni mətəu mın
 nəuia nagelo mın tepət tepət, ko kəruru nafınıən.
 Kəmotəhtul, motıtəlau e jeə rəha kig, mine nati mın
 iətəm kəutəmiəgəh, mine nətəmi asoli mın nətəm
 kəmotəhuitən. 12 Kəni ilah kəutani əfəməh nəpuən
 məmə:

“!Nəti Sipsip iətəm kəmohamu,
 in təhruahru məhmen ağın məmə kotəni-vivi in,
 mətəu-inu tatos rəfin nəsanəniən,
 mine nautə, mine neinatıgıən,
 mine nahgın, mine nepətıən əhagəhag!
 !Təuvır ağın məmə kautisiai in!”

13 Kəni iəmətəu mın natimnati rəfin iətəm Uhgın
 təmol e negəu e neai, mine nəhue nıftəni, mine
 İma Nətəm Kəmoħmıs İkin, mine e niki nıtəhi, mine
 natimnati mın rəfin iətəm kautatıg e lah, ilah rəfin
 kautəni məmə:

“Pəh nəni-viviən mine nısiəiən tətuvən o kig iətəm
 tətəharəg-pəri e rəhan jeə mine Nəti Sipsip,
 mətəu-inu in tatos nepətıən əhagəhag mine
 narmənıgıən.

!Pəh nəni-viviən mine nısiəiən tuvən o lau,
 kəni tətuvən, matuvən, matuvən, naunun tikə!”

14 Kəni nati mın kəha ilah kuvət u kəutəmiəgəh,
 kotəni məmə, “!Əuəh!” kəni nətəmi asoli mın nətəm
 kəmotəhuitən kotısın nəulılah ohni, məuteiuaiu,
 nıpənəgilah tatek nıftəni, məutəfaki kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhli nati iətəm kəmuvan-ərain e nauəuə iətəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kəni iəmeruh Nəti Sipsip nian in təmatgəhli rəkis nati kəti iətəm kəmuvan-ərain e nauəuə kəmaiu-aiu lan. Kəni əmeiko, nati kəutəmiəgəh u kəti ilah kuvət tagət əfəməh e nəuian kəti təhmen e kaluəluə, məmə, “!Va-to!” ² İəkəsal-pəri mafu əhos kəruən kəti. İətəm tətəsuə lan tətələs nifagə, kəni kəməfəfau=pən e hat rəha nisaiəni kəm in, təhmen e hat rəha iətəm tənol win rəkis e nəluəginiən. In təmaiu matuvən təhmen e iətəm təmol win e nəluəginiən, kəni matuvən mən məmə otol mən win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol keiu lan, iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, kəni iəmətəu nati miəgəh u iətəm tatol keiu lan tənə məmə, “!Va-to!” ⁴ Kəni əhos pisin kəti mən iətəm tərəuvarəuəv təhmen e nərə, təmaiu muva. İətəmi tətəsuə lan, kəməfən nisə asoli rəha nəluəginiən kəm in. Kəni Uhgən təmegəhan=pən e nepətiən məmə otos rəkis nəməlinuiən iətəm tətətiğ e nəhue niftəni, məmə nətəmimi kəutəluəgən əmə mautohamu ohamu ilah mən ikən mən rəfin.

⁵ Kəni nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol kisil lan, kəni iəkətəu nati miəgəh iətəm tatol kisil lan, tənə məmə, “!Va-to!” Kəni iəkəsal-pəri mafu əhos kapin kəti. İətəm tətəsuə lan tətələs skel* kəti. ⁶ Konu iəmətəu nəuian kəti tatsi=pən e nəlugin e nati kəutəmiəgəh mən ilah kuvət, mətəni məmə, “Uvən, kəmegəhan lam məmə nəkəhrun

* **6:5** E nian rəha nəumis, kəni nətəmimi kotakil natimnati o nəuəriən nauəniən.

nosian nəumis e nitəni min, kəni ilah okotəkeikei motərəkin məni asoli o nosian nauəniən nəuan nəuuetin əmə. Mətəu onəsərəkinian nəukəti nigilif min iətəm katol oiel e nəuan, kəni nəsərəkinian nəukəti niləuis u krep iətəm katol wain lan.”

7 Nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol kuvət lan, iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, kəni iəkətəu nati miəgəh iətəm tatol kuvət lan, tətəni məmə, “!Va-to!” 8 !Kəni iəkəsal-pəri mafu əhos kəhmtau kəti! Iətəm tətəsuə lan, nərgin u Nimişian, ilau iətəmimi kəti, nərgin u, Nəuanpən tatuərisig lan mətian. Kəmuos nepətian məmə okohamu nətəmimi e nau mine nəumis mine nimişian mine nati miəgəh arpın min. Kəmuos nepətian lanəha, təhmen e nəven nəhue niftəni kətiəh, muəpəh əmə nəuuetin kisil.

9 Kəni nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol faif iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, iəkəsal=pən əpəha e nəve oltə,† ləhtəni ikin, mafu nətəm kəmohamu ilah mətəu-inu ilah kəmotəhtul əskasik o nəni pətigəmiən nəghatian rəha Uhgın. 10 İlah kəutauin əfəməh mautəni=pən kəm Uhgın məmə, “Ik nəkarməniğ e natimnati rəfin, ik nəkasim, kəni ik nıpəhrinian. ?O nəhgın mine kəni ik onəkələhu nəghatian məmə nətəmimi rəha nəhue niftəni kəmotol tərəh, kəni mol nalpiniən kəm lah o nati iətəm kəmotol e timah? ?Onəhgın nəkalpın nitai niratimah e nətəmi min əha?”

11 Kəmotəni lanəha, kəni kəməfən napən ruən kəm lah rəfin. Mətəu kəməni=pən kəm lah məmə

† 6:9 Oltə u, in tepil kəti tətəhtul əpəha e Nime Rəha Uhgın, kəni katol sakrifais min ikin. Kəni nətəmi min u, nəmə təhro ilah kotəhmen əhruahru e sakrifais kəti iətəm tatuvən o Uhgın.

okotəmeig mın nəuan nəuветin əmə mətəuarus nəmpə apiəpiə rəha pialah mın mine nəuvinilah mın, otuva pipim məhmen. Pialah mın mine nəuvinilah mın u, nətəmimi mın rəha İesu, nətəm okəpanohamu ilah o rəhalah nəhatətəiən.

¹² Kəni nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol sikis iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, kəni əmeiko, nəmig asoli kəti təməlauəl. Mitigar təmapinəpu ağin, kəni məuig təmərarəuv ağin təhmen e nırə.‡ ¹³ Kəni məhau mın əpəha ilis e neai kəmotəmei=pən e nəhue niftəni, təhmen e nəua nig iətəm nımətəgi asoli təmarigrig e nəuan pikis timəragrəg. ¹⁴ Kəni neai təmikə təhmen e napən kəmaiu-aiu kələs kəgim.§ Kəni nitəuət mın mine niftəni mın kəmotəgim e nimeilah mın.

¹⁵ Kəni nətəmimi rəfin ağin, inu kig mın rəha nəhue niftəni mine iərmənig mın, nətəmi asoli mın rəha soldia mın, nətəmi rəhalah nautə tepət, mine nətəmi kautos nepətian, mine slef mın rəfin, mine nətəmi səniəmə slef mın, ilah rəfin kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asoli mın, mine nıkali kəpiel asoli mın, mine nıkali kəpiel mın əpəha e nıkalkali nitəuət asoli mın.* ¹⁶ Kəni ilah kəmotasək əfəməh=pən o nitəuət mın mine kəpiel asoli mın məmə, “Okotəmei, motoh-ərain itimah, motəhluaig e timah o nəhmti kig u iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə, mine o niəməha rəha Nəti Sipsip,† ¹⁷ mətəu-inu nian asoli kəgim ağin lan rəha niəməha rəhalau tinuva. ?Kəni pəh u in təhrun nəhtulian?”‡

‡ **6:12** Joel 2:31; Uək 2:20
 † **6:16** Hos 10:8

§ **6:14** Aes 34:4
 ‡ **6:17** Joel 2:11; Mal 3:2

* **6:15** Aes

7

*144,000 kəmol mak e lah
məmə rəha Uhg'in*

¹ Kəni əmeiko iəkafu agelo kuvət kəutəhtul=pən e kaugə ilah kuvət e nəhue niftəni. Kəmotəmkərain rəfin nımətagi kuvət e kaugə kuvət rəha nəhue niftəni, məmə nımətagi otikə e nəhue niftəni, mine nitəhi, mine nigı min.* ² Kəməfən nəsanəniən kəm lah o nərəkinian niftəni mine nitəhi. Kəni iəkəsal=pən mafu agelo kəti min tatsi-pah, tatələs nati kəti iətəm Uhg'in u iətəm tətəmiəgəh, otos o nolian mak rəhan lan. Kəni in tətəghati əfəməh=pən kəm nagelo min u kuvət, məmə, ³ “! Otəpəh pipim! Sotəhlmanian e nımətagi məmə otəsərəkiniən nəhue niftəni mine nitəhi mine nigı min, pəh iəkotol=pən pipim mak rəha Uhg'in rəhatah e nipənəgi nolüək min rəhan.”†

⁴⁻⁸ Kəni iəmətəu nəmpə rəha nətəm kəmos mak u rəha Uhg'in. Nətəmimi 144,000 kəmohtiet rəkis e nəuaniləuis min rəha Isrel, ilah kəmos mak əha:‡

---

* **7:1** Nımətagi kuvət əha, ilah nımətagi rəha nərəkinian təhmen əmə e inəha e Dan 7:2 mine Jer 49:36-38. † **7:3** 2Kor 1:22; Efəs 1:13 ‡ **7:4-8** 144,000=12×12×1000. Nəmpə u 12 tətəgətun nətəmimi rəha Uhg'in, təhmen e nəuaniləuis min rəha Isrel e Oltestimin, mine 12 aposil min e Niutestimin. 1,000=10×10×10. Kəni nəmpə u 10 tətəgətun nətəligiən u “təməhmen vivi.” Kəni ko tol lanu məmə 144,000 tətəgətun “nətəmimi min rəfin rəha Uhg'in.”

rəha Juta	12,000
rəha Rupin	12,000
rəha Kat	12,000
rəha Aser	12,000
rəha Naptali	12,000
rəha Mənase	12,000
rəha Simion	12,000
rəha Lifai	12,000
rəha Isəkar	12,000
rəha Sepulun	12,000
rəha Josip	12,000
rəha Benjəmin	12,000

Nimənin nətəmimi nətəm kəməhuvən e napən ruən

⁹ Uərisig e natimnati min u, iəməsal=pən əpəha aupən, mafu nimənin nətəmimi tepət tepət, ko kəruru nafiniən. § İlah kautsi=pən e nitəni min rəfin, mine nəuaniləuis min rəfin, mine nəghatiən min rəfin, kəni nilosilah tol pişin pişin min. İlah kautəhtul aupən e jeə rəha kig, mine Nəti Sipsip. İlah kautəhuvən e napən ruən min, kəni mautos nimali nəmil e nəhlmilah. ¹⁰ Kəni mautagət əfəməh mautəni məmə,

“Uhgın rəhatah iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə, mətarmənig, ilau Nəti Sipsip, ilau əha kəmuol suaru o nosmiəgəhiən itah.”

¹¹ Nagelo min rəfin ilah kautəhtul motitəlau e jeə rəha kig, kəni mitəlau min e nətəmi asoli min nətəm kəmos nəhuitən, mine nati kəutəmiəgəh min u, ilah kuvət. İlah mautisin=pən nəulilah aupən e jeə rəha kig, moteiuaiu, nıpənəgilah tatek niftəni, kəni mətəfaki kəm Uhgın, ¹² mautəni məmə:

---

§ 7:9 Jen 15:5

“!Əuəh! !Amen! !Nipəhriəniən! Rəhatah Uhgın
təuvir pik, mətəhagəhag vivi.

!In teinatig teinatig, təsanən, nahgin tepət!

!Pəh kotəni-vivi in, motisiai in, kəni motəni tagkiu
kəm in mautəhuvən mautəhuvən naunun
tikə! !Əuəh!”

¹³ Kəni əmeiko, nətəmi asoli nətəm kəmos
nəhuitən mın u kəti tətəpuəh ohniəu məmə, “?
Pəh mın əha kautəhuvən e napən ruən? ?Kəni ilah
kəmosi=pən iə?”

¹⁴ Kəni iəkuhalpın məmə, “İətəmi asoli. Ik əmə
nəkəhrun.”

Kəni in təni məmə, “Nətəmi mın əha, ilah kəha
kəmohtəkəkis e nahməiən asoli; ilah kəmotəikuas
e rəhalah napən kəni motol tərüən e nira Nəti
Sipsip. ¹⁵ Kəni tol lanəha,

ilah kautəhtul aıpən e nəhmti Uhgın, iətəm
tətəharəg mətərmənig,

kəni mautəfaki kəm in e nərauiə mine lapın e
Rəhan Nimə;

kəni kig u Uhgın iətəm tətəharəg-pəri e jeə,
in otahgəl kəm lah mın nian rəfin.

¹⁶ İlah, ko nəumis təsus minian ilah,
kəni ko kəsotəuəuə minian.

Kəni nərauiə təsəhgi minian ilah,
nəpiəpeian asoli rəha mitigar otəsəhgi minian ilah,

¹⁷ mətəu-inu, Nəti Sipsip iətəm tətəharəg e nəlugın
e jeə rəha kig,

in otateh ilah təhmen e iətəmimi rəha nehian sip-
sip.

In otit ilah, matuvən o nəhmti nəhu miəgəh,*
kəni Uhgın otafəl rəfin nəhu nəhmtilah.”

* **7:17** Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nəh 22:1,17

8

Pesin rəha nati pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhli rəkis nati tatol səpın iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, kəni nagətian təmikə əpəha e negəu e neai o nian əkuəkır kəti, təhmen e uan haf auə.*

² Kəni əmeiko iəkafu nagelo mın səpın u kəutəhtul aupən e nəhmti Uhgın, kəni ilah rəfin kautos təui.†

³ Kəni agelo kəti mın, in tatitol pesin kəti iətəm kəmöl e aiən u kol tətoraip-oraip, kəməmki=pən nati pien-pien lan. Təmitol muva məhtul aupən e oltə. Kəməfən nati pien-pien tepət‡ kəm in, məmə otol=pən e nəfakiən mın rəha nətəmimi rəha Uhgın, kəni məfən ilau kəm Uhgın, muvan əpəha e oltə kəmöl e aiən u kol tətoraip-oraip, iətəm tətəhtul aupən e jeə rəha kig. ⁴ Nəhanigəm rəha nati pien-pien mın, mine nəfakiən mın rəha nətəmimi rəha Uhgın, iətəm agelo tətəmki e nəhlmin, kəmotəri məhuvən o Uhgın. ⁵ Kəni əmeiko agelo təmitol pesin, kəni məmki=pən nigəm lan, iətəm tatuəu e oltə, kəni mauvəregın pətigəm e nəhue niftəni. Kəni əmeiko, kaluəluə təmatiperəh, kəni nəmig təməlauəl.§

Təui mın

⁶ Kəni nagelo səpın nətəm kautos təui mın, kəmotəhtul maru o nəhliən təui.

---

* **8:1** Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † **8:2** Təui mın e Baebol, səniəmə nilosi nati itəhi, mətəu təui əha kəmöl e rəhnəpati nati kəti. Mətəu kəruru məmə e negəu e neai kəmöl təui e nak. ‡ **8:3** Nati pien-pien təhmen e nigipisi, kəni kətuvan məmə nəhanigəm lan otos nəmiəvin u iətəm tətəpien vivi muvən o Uhgın. § **8:5** Eks 19:16-18

7 Kəni agelo iətəm tətaupən, təmahli rəhan təui. Kəni əmeiko, nıpıspısi ais mine nigəm iətəm kəmol filəh-filəh ilahal nırə, kəmauvəregın=pən e nəhue nıftəni. Təmuəu mus nəuветi nıftəni kətiəh, məpəh əmə nəuветin keiu, konu təmuəu mus nigı min nəuветin kətiəh, məpəh əmə nəuветin keiu, kəni təmuəu mus nımanuvehli mıtə tuəu rəfin.

8 Kəni agelo iətəm tatol keiu lan in təmahli rəhan təui, kəni nati kəti təhmen e nıtəuət asoli, iətəm tatuəu, kəməraki=pən lan əpəha itəhi. Kəni nəuветi nıtəhi kətiəh təmol nırə, məpəh əmə nəuветin keiu.

9 Kəni təmərəkın nati miəgəh min iətəm kautatig itəhi nəuветin kətiəh, məpəh əmə nəuветin keiu, kəni mərəkın min nəgəu min nəuветin kətiəh, məpəh əmə nəuветin keiu.

10 Kəni agelo iətəm tatol kısıl lan, təmahli rəhan təui. Kəni məhau asoli kəti təmsıpəri, matuəu təhmen e nəuanisiə. Təmsıpəri əpəha ilis e neai, meiuaiu mıməgrəg mus nəuветi nəhu min mine nəhmti nəhu min nəuветin kətiəh, məpəh əmə nəuветin keiu. ¹¹ Məhau u, nərgın u Tarfu Tarfu. Kəni əmeiko, nəhu min nəuветin kətiəh kəmotarfu, motarfu, məpəh əmə nəuветin keiu. Kəni nətəmimi tepət nətəm kəmotəmnım nəhu arfu, kəmohtmıs.

12 Agelo iətəm tatol kuvət lan, təmahli rəhan təui. Kəni nati kəti təmoh mıtigar, mine məuig mine məhau min, mol nəuветi mıtigar kətiəh təmapınəpu, məpəh əmə nəuветin keiu kətiauəu. Kəni nəuветi məuig kətiəh təmapınəpu, məpəh əmə nəuветin keiu kətiauəu, kəni nəuветi məhau min kətiəh kəmohtmıs, kəni nəuветin keiu əmə kautohuəu. E nərauiə, kəni tətərauiə e nəuветin keiu

əmə, məpəh kətiəh. Kəni nian lapın, tatımihli e nəuvetın keiu əmə, məpəh kətiəh.*

¹³ Kəni əmeiko iəməsəl=pən, kəni mətəu məlikim kəti tatiuvig ilis e nəpuə, kəni mətəsək əfəməh mətəni məmə, “!Əui! !Əui! !Əui! !Mətəu-inko nagelo kisil mın əha ikın okəpanəhlahli mın rəhalahal təui rəueiu, mənahlol nərahian asoli okəpanluva e nətəmimi rəha nəhue niftəni!”

9

Agelo iətəm tatol faif lan təmahli təui

¹ Agelo iətəm tatol faif lan, təmahli rəhan təui, kəni iəmafu məhau kəti iətəm tinsi-pəri e neai məmei=pən e nəhue niftəni. Kəməfən ki kəti kəm məhau kəha, o nerəhian e nıpəg asoli iətəm teiuaiu agın. ² Nian təmerəh e nıpəg əha, nəhanigəm təməri, təhmen e nəhanigəm rəha iəhuei. Mitigar mine nəpuə kəmuapınəpu e nəhanigəm rəha nıpəg asoli.

³ Konu nati kəti təhmen e pitu, ilah tepət agın əha, kəməhiet rəkis e nəhanigəm əha, moteiuaiu e niftəni, kəni kəməfən nəsanəniən kəm lah o nusian itəmi e nıpikilah kəni tətahmə tətahmə.

⁴ Kəməni=pən kəm pitu mın məmə kəsotərəkinian nimanuvehli mine nigı mın, mine natimnati iətəm kauteviə e nəhue niftəni, mətəu okotərəkin əmə nətəmi mın ko nətəm kəsotosian mak rəha Uhgın e nıpənəgillah. ⁵ Kəni kəmegəhan e nəsanəniən kəm lah məmə okotus nətəmimi motol nahməian kəm lah o məuig faif, mətəu kəsotohamuiən ilah. Kəni nahməian əha, iətəm ilah okotətəu tərəh lan, tapirəkis agın nəmə nıpiki velau tətəi itəmi,

* **8:12** Aes 13:10; Mak 13:24

kətahmə.* 6 E nian mīn əha, nətəmimi okotəsal e suaru o nīmisiən, mətəu ko kəsotehiən. Okotolkeikei məmə okohmīs, mətəu ko kəsohmisiən.

7 İəmafı pitu asoli mīn əha, ilah kotəhmen e əhos mīn iətəm kəmotəhtul maru o nəluaginien. İlah kəmotəfəfau e nati kəti təhmen e kəfəfau rəha kig iətəm kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip, kəni rəhn-kapə lah təhmen e rəha iətəmimi. 8 Nəuanulah təfəməh təhmen e nəuanu pətan, kəni nəhlıvlah təsilə təhmen e nəhlıv laion. 9 Nılosilah tikimkim təhmen e nati katuvən lan o nəluaginien, kəmol e aiən, kəni nıməlməlılah kəutəlipə təhmen e nıləkıt-ləkıtien rəha əhos mīn kəutiıvi jariot mīn tepət kəutaiu e nəluaginien. 10 Nıpikilah tatus itəmi kətahmə tapirəkīs agin nian velau tətəi itəmi e nıpikin.† İlah kəutos nəsanəniən e nıpikilah o nolien nəhməien kəm nətəmimi o məuig faif. 11 İlah, rəhalah kəti əha ikin iətəmi asoli, in iərmənig rəha nıpəg asoli iətəm teıuıu agin. E nəghatien rəha nətəm İsrəl, kətəni nərgin məmə Apaton, nıpətin u İrəkın, kəni e nəghatien Kris, kətəni məmə Apolion.

12 !Əui! Nərahien əpən tinol naunun, mətəu əui, əui, nərahien keıu mīn əha ikin okəpaniəuva.

13 Kəni əmeiko, agelo iətəm tatol sikīs lan təmahli rəhan təui. Kəni iəmətəu nəuian kəti təmsi=pən əpəha e niki rəhnəpati ilah kuvət rəha olta u kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip, kəni tətəhtul əpən e

---

* 9:5 Nəghatien Kris əhrıuəru təməsəniən nəhməien rəha nıpiki velau. In təməni nəhməien rəha “skopion,” in nati kəti tətəu itəmi e nıpikin. † 9:10 Afın-to futnot rəha Nəh 9:5.

nəhmti Uhgīn.‡ 14 Kəni nəuian əha təmāni=pən kəm agelo iətəm tatol sikis lan u tətələs təui, məmə, “Itis nagelo mīn u ilah kuvət iətəm kəmālis ilah kəmki=pən əpəha e nəhu asoli Iufretis.” 15 Tol lanəha, təmītis ilah. Nagelo mīn əha, ilah kuvət, kəmālin ilah kautəhtul maru u rəueiu o auə əhruahru u, mīne nian əhruahru u, mīne məuīg əhruahru u, mīne nu əhruahru u, məmə okotohamu nətəmimi rəha nəhue niftəni nəuветin kətiəh, motəpəh keiu. 16 Kəni iəmətəu nəmpə rəha soldia mīn rəhalah, nətəm kəutasuə e əhos, kəni ilah rəfin tu-hanrit-miliən nətəmimi.

17 Kəni e nəməhlairiən rəhak, iəmafə əhos mīn əha mīne nətəmimi kəutasuə e lah kotol lanu lan. Rəhalah aiən iətəm tətəuveg nīmankilahalah, in tərəuvarəuv təhmen e niğəm, mol vivi nəugi naris, kəni mauiəh. Rəhn-kapə əhos mīn u, kotəhmen e rəhn-kapə laion mīn, kəni niğəm mīne nəpieniən tərəh§ mīne nəhanigəm kəhalisi=pən e nīpəgnəualah.

18 Kəni nərahiən asoli milahal u iətəm kəmhlit e nīpəgnəualah, ilahal kəmlohamu nətəmimi e nəhue niftəni nəuветin kətiəh, mīləpəh əmə nəuветin keiu. 19 Nəsanəniən rəha əhos mīn əha, tatsi=pən e nīpəgnəualah mīne nīpikilah. Mətəu-inu nīpikilah təhmen e sineik, iətəm rəhn-kapə tətətiğ e nīpikilah. Kəni əhos mīn əha, kautus mīn nətəmimi e nīpikilah.

20 Kəni nətəmimi mīn u, nərahiən milahal əha kəməsohamuiən ilah, ilah kəməsotəuhliniən

---

‡ 9:13 Oltə u, in tepil kəti tətəhtul əpəha e Nīmə Rəha Uhgīn, kəni katol sakrifais mīn ikin. Rəhnəpati mīn əpəha e kaugə mīn. § 9:17 Nəpieniən tərəh əha, in təhmen e nəmiəvi nəruas.

nətəligiən rəhalah e natimnati mīn iətəm ilah kautol. Kəməsotəpəhiən nəfakiən kəm iərmis mīn mine narmi nati mīn iətəm kəmöl e aiən u kol tətoraip-oraip, mine silfə, mine prons,* mine kəpiel, mine niği, nati əpnapin məmə, ilah u narmi nati əmə, iətəm kəsotafuiən nati, mine məsotətəuiən nati, mine məsotaliuəkiən. ²¹ Kəni ilah kəməsotəuhliniən nətəligiən rəhalah o nohamuiən itəmi, nəmkiən nərik, noliən kləpə, noliən masig, nitəuiən iərman mine nipətan, mine nakləhiən.

10

Agelo iətəm təmos nauəuə əkəku

¹ Kəni əmeiko iəkafu agelo kəti mīn nahgin tərət tatsi-pəri e negəu e neai. Tətuvən e nəpuə təhmen e rəhan napən, kəni mərai-mərai titəlau e rəhn-kapə. Kəni in təhagəhag mətasiə, təhmen e mitigar, kəni nəhlkin təhmen e pos asoli mil u kətiauəu e niğəm. ² In tatos nauəuə əkəku kəti iətəm kinəg rəkis tətəməhli=pən e nəhlmin. In təməfu=pən nəhlkin maru e nitəhi kəni məfu=pən nəhlkin məuil e niftəni, ³ kəni in təmagət əfəməh, nəkətəu nəuiən təhmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kəni kaluəluə təmatiperəh mau səpin, məutuhalpın. ⁴ Kəni nian kaluəluə təmatiperəh mau səpin məutuhalpın rəhan nəghatiən, kəni nikik natəhti məmə oiəkətei rəkis nəghatiən iətəm in tətəni. Mətəu inətəu nəuiən kəti tatsi-pəri e negəu e neai mətəni məmə, “Əhluəig e nəghatiən u iətəm kaluəluə tətəni, sətei rəkisiən.”

* **9:20** Prons, in aiən kəti, mətəu rəhan kalə təhmen e kol.

5 Kəni əmeiko, agelo əpəha iətəm iəmafı tətəhtul=pən e nıtəhi mıne nıftəni, tıləfəri nəhlmın maru, mətəgətun pəri e negəu e neai. 6 Kəni matos nonauvıl e iətəmi tətətiğ itulın, iətəm təmol negəu e neai mıne natimnati rəfin iətəm kəutatığ lan, mıne nıtəhi mıne natimnati rəfin iətəm kəutatığ lan, kəni məni məmə, “!Uhgın otəsəhtahnin mınıan! 7 Mətəu nian agelo iətəm tatol səpin lan otahli rəhan təui, kəni nəlpəkəuiən oneuən rəhan Uhgın iətəm tətəhluaıg lan, in otuva mol nıpəhriənıən lan u rəueiu. In otiet pətıgəm=pa təhmen əmə məmə in təməni pətıgəm əupən kəm rəhan noluək mın u, iəni mın rəhan.”

8 Kəni əmeiko, iəkətəu mın nəuiən əha təmsi=pən e negəu e neai, mətəni=pa mın kəm iəu məmə, “Üvən, mələs nauəuə iətəm kəmeg tətəməhli=pən e nəhlmi agelo iətəm tətəhtul=pən e nıtəhi mıne nıftəni.”

9 Kəni əmeiko, iəkuvən mətəpuəh o agelo məmə otəfa nauəuə əkəku kəm iəu. In təni=pa kəm iəu məmə, “Os mun. Nati u otərəkin nərfəm, mətəu nian onəkun, tətəhiən təhmen e sukəpak.” 10 Kəni əmeiko iəkələs rəkis e nəhlmi agelo, kəni mun mərgei. İəmun mətəu taurehi taurehi, təhmen e sukəpak, mətəu nian iəmərgei, təmərəkın nərfək, nərfək təmərah lan. 11 Kəni kəməni=pa kəm iəu məmə, “İk onəkəkeikei məni pətıgəm mın nəghatıən iətəm Uhgın təməfınə kəm ik kəm nətəmimi nılosilah tol pısın pısın mın, mıne nətəmimi e nıtəni pısın pısın mın, mıne nətəmimi kəutəni nəghatıən pısın pısın mın, mıne kig mın.”

11

Iətəmimi mil iətəm kəmuəhtul pətıgəm o İesu

¹ Kəni əmeiko kəməfa nəua niuig kəti rəha nosiən mak e nati, kəni kəni=pa kəm iəu, məmə “Uvən, mos mak e Nimə Rəha Uhgın, mine oltə, konu mafin rəfin nətəmi kəutəfaki əha imə. ² Sosiən mak e iat, mətəu natos əmə mak e nimə. Sosiən mak lan mətəu-inko kinəfən rəkis iat əha kəm Nanihluə min. İlah okotevig əpevin e rəhak taun asim mautəhuvən mautəhuvən motos məuig ilah fote-tu.* ³ Kəni iəu iəkəfən nəsanəniən kəm rəhak iətəmi mil iətəm kətuəhtul pətigəm ohniəu. Kəni okatuos əmə nati apın, matuəhtul pətigəm o nəni pətigəmiən rəhak nəghatiən min o nian uan-tausin tu-hanrit sikiste.”

⁴ İlau u, nəukəti niggi olif mil, mine nati kətaharu-pəri lait mil lan, iətəm kətuəhtul aupən e İərməniğ rəha nəhue niftəni. ⁵ Nəmə iətəmi tətalkut o nərəkiniən ilau, kəni nəmnami nigəm otisi=pən e nohlilau, kəni mus rəhalau tikimır min.† İtəmi iətəm tolkeikei nərəkiniən ilau, in otəkeikei mimiş lanəha. ⁶ İtəmi mil u, ilau katuos nəsanəniən o nahtipəsigiən e nəpuə məmə nuhəuən otəsəfuvian nian ilau okatuəghati matuəni pətigəm nəghatiən min rəha Uhgın.‡ Kəni ilau matuos min nəsanəniən məmə okuəhlin nəhu min kəhuva nırəŞ, konu muəhrun min nərəkiniən nətəmi rəha nəhue niftəni e nərahian pisin pisin min iətəm ilau

* **11:2** “Məuig fote-tu” (11:2; 13:5), in təhmen əmə e “nu kisil mine nişilgan,” kəni kuəhmen əhmen min e “nian uan-tausin tu-hanrit sikiste (1,260),” kəni kihləhmen əhmen e “nian kətiəh, mine nian keiu min, mine nian nişilgan” (12:14). Nəmpə u təsəghatiən e nəmpə əhruahru əmə kəti, mətəu tətəgətun=pən məmə nian kəti tətəva o nian rəha nian iəkis min mine nərahian, mətəu otol naunun nian kəti. † **11:5** 2King 1:10,12 ‡ **11:6** 1King 17:1 § **11:6** Eks 7:17-21

kuolkeikei məmə okuol.*

⁷ Konu nian ilau kinətuəhtul pətigəm rəkis, kinuəni rəkis natimnati rəfin, kəni nati miəgəh† iətəm otəri=pa e nıpəg teiuaiu agin, məriauəh kəni moh ilau, mol win e lau mohamu ilau. ⁸ Nıpətilau otəməhli əpəha e suaru rəha taun asoli əha, ikin əha kəməhti=pən min rəhalau İərmənig e nigı kəməluau‡ ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotəm uə İjip, tətəgətun=pən noliən tərəh ikin əha. ⁹ Kəni nətəmimi nilosilah pisin pisin min, nətəmimi e nəuaniləuis rəfin, mine nətəmimi e nəghatiən min rəfin, mine e kəntri min rəfin, okotarfu əmu nıpətilau, motos nian apiəpiə kisil, kəni mine nıpilgan, kəni okəsotegəhanian məmə kitənim ilau. ¹⁰ Kəni nətəmimi rəfin rəha nəhue niftəni okotol lafet, motagiən mətəu-inu ilau kiniamis, kəni məutəfən natimnati kəm lah min, məutagiən mətəu-inu iəni mil iətəm kəmatuol pik nərahian kəm lah, kiniamis.

¹¹ Mətəu uərisig e nian apiəpiə kisil mine nıpilgan tinuvən rəkis, kəni Uhgın təməfən nehagiən e nıpətilau kəni ilau kəmuəhtul e nəhlikilau. Kəni nətəmimi rəfin nətəm kəmoteruh ilau, nəhmtilah təməpis, narmilah tikə. ¹² Kəni ilah kəmotətəu nəuian asoli kəti təmsipəri e negəu e neai, mətəni=pən kəm lau məmə, “Uəri miəuva u ikin u.” Kəni nəpuə təmələs ilau məri muvən e neai. Kəni rəhalau tikimır min kəmotəhtul mauteruh ilau.

¹³ Kəni e nian əhruahru əha, nəmig asoli kəti təman mərəkin nıpilga lahuənu əha kətiəh mupəh

* **11:6** Suah mil u rəhalau nəsanəniən təhmen e Mosis mine Elaijə.

† **11:7** Dan 7 ‡ **11:8** “İkin əha kəməhti=pən min İərmənig e nigı kəməluau,” tətəghati e Jerusiləm.

əmə nain. Nəmiş təməhamu nətəməmi ilah rəfin səpən-tausin, kəni nətəməmi rəfin nətəm kəməsohmisiən, kəmotəgin motərəmrumin, kəni motəni nıpəhriəniən məmə Uhgın e negəu e neai tatos nepətiən.

¹⁴ !Əui! Nərahien asoli iətəm tatol nəmpə tu lan, tinol naunun. Mətəu, nərahien iətəm tatol kisil lan otəsuvəhiən tuva.

Agelo iətəm tatol səpən lan təmahli təui

¹⁵ Agelo iətəm tatol səpən lan təmahli rəhan təui, kəni əmeiko nəuiən asoli min kəmotəsi=pən e negəu e neai motəni məmə,

“Narmənigien e nəhue niftəni rəfin agin tinuva rəha İərmənig Uhgın rəhatah mine rəha Kristo rəhan. Kəni in otarmənig itulin, nautun tikə.”

¹⁶ Kəni nətəmi asoli nətəm kəmotos nəhuitən min ilah tuenti-fo, nətəm kəutəharəg-pəri e rəhalah jeə min aupən e nəhmti Uhgın, ilah kəmotəsin nəulilah, məuteiuaiu, nıpənəgilah tatek niftəni, kəni məutəfaki kəm Uhgın, ¹⁷ motəni məmə,

“İəkotəni tagkiu kəm ik, İərmənig Uhgın Nahgim Tepət Pık Agin, iətəmi ko ik nətatig ko iətəm nətatig rəueiu, kəni nəmətatig aupən, mətəu-inu ik nəmos rəham nəsanəniən asoli, kəni minətuəuin mətarmənig.

¹⁸ Kəntri min, kautol pık niəməha, mətəu ik rəham niəməha asoli tinuva.

Nian tinuva o nakilien nətəm kəməohmis.

Kəni onəkətəu iəni min u ilah rəham noluək min, kəni mətəu min nətəməmi rəham, mine nətəm kautisiəi ik, ilah rəfin, nati əpnəpən

nəmә ilah kautos nepәtiәn asoli uә nepәtiәn әkәku.

Kәni nian u rәham, o nәrәkiniәn nәtәmi mīn u kәutәrәkin nәtәmimi e nәhue niftәni.”

¹⁹ Nian kәmerәh e Nimә Rәha Uhgīn әpәha ilis e neai, kәni kәmafū Bokis rәha Nәniәskasikiәn Rәha Nasiruiәn[§] tәtәharәg әpәha imә. Kәni tәmatoraip mәtәsiә, kәni kaluәluә tәmatatiperәh, kәni iәmәtәu nagәtiәn asoli mīn, kәni tәmatәmig, kәni ais tәmimәrәgrәg.

12

Pәtan mīne ialkitә asoli

¹ Kәni nәmtәtiәn asoli kәti tәmiet e neai. Pәtan kәti tәmuvән e mītigar tәhmen e napән, kәni tәmәharәg mәfū-pәri nәhlkīn e mәuig, kәni mәtәfәfau e hat rәha nisiaiәn kәti, kәmol=pән mәhau tuelәf lan.

² In tәtasәk әfәmәh, tәtәu nәhmәiәn mәtәu-inko in tinamki-amki otәsuvәhiәn temәk.

³ Kәni әmeiko nәmtәtiәn kәti mīn tәmiet mīn әpәha ilis e neai, iәtәm tuhapispiәs ohniәu. Inәha, ialkitә asoli kәti, tәrәuvarәuv, tәhmen e nigәm, rәhn-kapә tәmisiәm-isim ilah sәpīn, kәni rәhnәpati ilah ten, kәni kәmәfәfau=pән hat ilah sәpīn e rәhn-kapә mīn, kәni hat mīn әha rәha kig asoli agin.

⁴ Nipikin tatoh rәkis mәhau mīn әpәha ilis e neai, mәtәmkiahu=pa ilah nipilgan kәtiәh e nәhue niftәni, mәpәh nipilgan keiu. Kәni e nian әha, ialkitә әha tәmuva mәhtul aupән e pәtan u iәtәm otәsuvәhiәn temәk, mәmә nәmә nәtin tinair, kәni in ton.*

[§] **11:19** Bokis rәha Nәniәskasikiәn Rәha Nasiruiәn u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22. * **12:4** Mat 2:13-14

5 Pətan əha təmələs nətin iərman, iətəm in otarməniḡ e kəntri mīn rəfin, konu nəmtətiən rəha narməniḡiən rəhan təhmen e neim kəti kəmol e aiən. Mətəu Uhgīn təmiuvi rəkis suakəku u o ialkitə, miləfəri ilis e rəhan jeə, məmə otarməniḡ.

6 Pətan u, təmagim=pən əpəha ikin təpiə-məpiə ikin, iətəm Uhgīn təmol əpenə-penə lan məmə otətətiḡ ikin, kəni kateh, kətəuarus=pən nian uan-tausin tu-hanrit sikiste (1,260) tinuva minuvən rəkis.†

7 Kəni əmeiko, nəluəḡiniən kəti tinəhtul əpəha e negəu e neai. Maikil ‡ mine rəhan nagelo mīn, kīnautəluəḡin ilah ialkitə, kəni ialkitə mine rəhan mīn nagelo kīnautoh mīn ilah. 8 Mətəu ialkitə, nahḡin tikə, təsəhmenien. Kəni əmeiko, Maikil mine kinotol win e lah, kəni kəmahli pətigəm ilah əpəha e negəu e neai. 9 Kəmotələs ialkitə asoli kəha, motəraki iahu=pən e nəhue niftəni. Kəni inu, in sineik nuvəh əha aupən,§ kətəni məmə İərmis, uə Setən, iətəm təmeiuə e nəhue niftəni rəfin əḡin. Kəməraki pətigəm lan,* tuva e nəhue niftəni, ilah rəfin nagelo mīn rəhan.

10 Kəni əmeiko iəmətəu nəuiən asoli kəti əpəha ilis e negəu e neai. Təmə,

“!Rəueiu əha, Uhgīn rəhatah in tinosmiəḡəh itah!

! Rəueiu əha in tinol pətigəm məmə in tatos nəsanəniən,

kəni rəueiu əha, in tinətarməniḡ!

Kəni rəueiu əha, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mīn nəsanəniən mine nepətiən e natimnati mīn rəfin.

† 12:6 Afīn-to futnot rəha Nəh 11:2. ‡ 12:7 Dan 10:13,21; 12:1

§ 12:9 Jen 3:1 * 12:9 Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

Tol lanəha mətəu-inu rəueiu əha, kinəraki iahu e Setən e nəhmti Uhgın. Setən u, iətəm tətəni rah piatah mın lapın mine lənian, mətəni pətigəm nıpəgnəmtin mın rəhalah mətatu=pən e lah e nəhmti Uhgın.

11 Kəni piatah mın kəmotəməu ilah mın, kəni motol win rəkis lan e nəsanəniən rəha nimisiən rəha Nəti Sipsip o nosmiəgəhiən nətəmimi nian niran təmaiu e nigı kəməluau, motatig motol win mın lan e nəhtul əskasikiən o nəni pətigəmiən nəghatiən rəha Nəti Sipsip. Motol win mın lan mətəu-inu nıkilah təməsəhti pikien nəmiəgəhiən rəhalah, mətəu kəmotəhtul maru əmə məmə okohmis.

12 !Negəu e neai, mine itəmah u nəutatig ikin, otagiən mətəu-inu kinəraki pətigəm e ialkitə!
!Mətəu əui, kəsi o nəhue niftəni mine nıtəhi, mətəu-inu Setən təmeiuaiu muvnə ohnik!
In, niəməha təməu pik, mətəu-inko in təhrun məmə nian rəhan təkuəkir əmə.”

13 Nian ialkitə asoli u, təmafu mınəhrun məmə kinəraki pətigəm lan tuvən e nəhue niftəni, əmeiko minatitəu pətan u iətəm təmələs nətın iərman.

14 Kəni kəməfən nıməlməli məlikim keiu kəm pətan u, məmə in otos miuvig lan muvən əpəha ikin kəmol əpenə-penə rəkis ikin təpiə-məpiə ikin. Ikin əha, otətatig ikin, kəni in tətəgim o sineik, kəni kateh vivi in o nian kətiəh, mine nian keiu mın, mine nian nıpılğan. 15 Kəni sineik u, təmeuə təhmen e naruəh asoli kəti, məmə otelərmin pətan u mələs magim. 16 Mətəu niftəni təmasiru e pətan

u. Niftəni təməuag kəni mərgei rəfin nəhu iətəm ialkitə təmeuə lan e niyəgnəuan.

¹⁷ Kəni əmeiko, ialkitə əpəha, niəməha təmol təmol o pətan u, kəni in tagim muvən məmə otəluagin ilah rəhan min nəuvein nəuaniləuis, ilah u nətəm kautol nəuia Uhgın, kəni mautəhtul əskasik o nəni pətigəmiən məmə ilah nətəmimi rəha Iesu Kristo.

¹⁸ Kəni in təməhtul əpəha e niyəkil itəhi.

13

Nati miəgəh

iətəm təmagərərə nitəhi məri

¹ Konu iəmafə nati miəgəh asoli kəti təməhapu nitəhi məri. Rəhnəpati ten, rəhn-kapə təmisim-isim ilah səpın, kəməfəfau=pən e hat min rəha kig asoli agin e rəhnəpati min. Kəni kəmətei=pən nərgin min e rəhn-kapə lah kətiəh kətiəh, nərgin min u kotəuiakən e Uhgın e rəhn-kapə min. ² Nati miəgəh əha iəmafə, təhmen e pusi asoli agin kəti, lepət, mətəu nəhlkin min kotəhmen e nati miəgəh kəti u, beə. Kəni niyəgnəuan təhmen e laion. Kəni ialkitə u, təməfən rəhan nəsanəniən mine narməniəgiən mine nepətiən asoli kəm nati miəgəh u.

³ Rəhn-kapə nati miəgəh u kəti, nati kəti təmol, kəni nəkafə məmə tinatol pau o nimisiən, mətəu nəuvir min. Kəni əmeiko, nətəmimi rəfin e nəhue niftəni narmilah təmiuvig pik ohni, kəni mautəhuərisig e nati miəgəh kəha. ⁴ Kəni ilah rəfin kəmotəfaki kəm ialkitə, mətəu-inu təməfən nepətiən rəhan kəm nati miəgəh u. Kəni ilah kəmotəfaki min kəm nati miəgəh u, kəni motəni məmə, “?Pəh in təhmen e nati miəgəh u? ?Pəh təhrun nohiən?”

5 Kəni kəmegəhan e nati miəgəh u, məmə in otəghati əfəri, mətəuiakən e Uhgın. Kəni kəmegəhan=pən e nepətiən kəm in, məmə təhrun noliən nati nak in tolkeikei o məuiğ fote-tu.*†

6 Kəni in təməni nəghatiən tərəh tepət e Uhgın, mine nərgin,‡ mine nətəmimi nətəm kəutatig e negəu e neai,§ ilah u rəhan niməfaki. 7 Kəməfən min nəsanəniən kəm in, məmə otəluagin ilah nətəmimi rəha Uhgın, kəni mol win e lah. Kəni kəməfən min nepətiən kəm in o narməniğian e nətəmimi e nəuaniləuis min rəfin, mine nətəmimi nilosilah tol pisin pisin min, mine nətəmimi e nəghatiən min rəfin, mine kəntri min rəfin.

8 Nətəmimi rəfin rəha nəhue niftəni, okotəfaki kəm nati miəgəh u, inəha, nətəmimi rəfin nətəm kəməsəteien nərgilah e Nauəuə rəha Nəmiəgəhiən, nian nəhue niftəni təmatikə əhanəh. Nauəuə u, in nauəuə rəha Nəti Sipsip iətəm kəmoəhamu.

9 İtamah rəfin matəlgitəmah tatig. Otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən min u.

10 Nəmə iətəmi kəti otuvən e kaləpus, pəh in otuvən əmə.

Nəmə okoəhamu iətəmi kəti e nau, pəh okoəhamu əmə e nau.

Nəghatiən u, nipətin u məmə nətəmimi rəha Uhgın okotəkeikei motol tikuvhuv, kəni motəhatətə əmə e Uhgın.

Nati miəgəh

iətəm təməhapu niftəni məri

* 13:5 Afin-to futnot e Nəh 11:2. † 13:5 2Təs 2:1-12 ‡ 13:6

Dan 8:10-11 § 13:6 Efəs 2:6

11 Kəni əmeiko, iəmafu mın nati miəgəh kəti mın iətəm təməhapu niftəni məri. Rəhnəpati keiu təhmen e nəti sipsip kəti, mətəu tətəghati, nəuian təhmen e ialkitə kəti. 12 Nati miəgəh iətəm rəhn-kapə səpın, tətəfən rəfin rəhan nepətian kəm in, kəni nian nati miəgəh iətəm rəhn-kapə keiu tətətig ilah nati miəgəh rəhn-kapə səpın, in tatol nəuian. Kəni nati miəgəh iətəm rəhn-kapə keiu tətəkeikei kəm nətəmimi rəfin e nəhue niftəni, məmə ilah okotəfaki kəm nati miəgəh iətəm təmaupən, iətəm rəhn-kapə kəti tinol pau o nimisiən mətəu tinəuvir mın. 13 Kəni nati miəgəh u iətəm rəhn-kapə keiu, tatol nəmtətian asoli mın mine nati apispiş mın tepət, matig mol mın nigəm tatsi-pəri e neai, mətəuva e nəhue niftəni, matol e nəhmti nətəmimi.

14 Uhgın təmegəhan=pən e nəsanəniən kəm nati miəgəh u iətəm rəhnəpati keiu, məmə təhrun nolian nəmtətian mın nian tətətig ilah nati miəgəh rəhn-kapə ilah səpın. Kəni in təmateiuə e nətəmimi rəha nəhue niftəni e nəmtətian mın əha in təmol, kəni məni=pən kəm lah məmə okotəkeikei motətei narmin iətəm tatisikəuvın nati miəgəh əha iətəm rəhn-kapə səpın, nati miəgəh u, iətəm kəməu pau rəhn-kapə e nisə, mətəu tətəmiəgəh. 15 Kəni Uhgın təmegəhan=pən e nəsanəniən kəm nati miəgəh iətəm rəhnəpati keiu, məmə otehag=pən e narmin iətəm kəmisikəuvın e nigı, pəh təghati. Kəni narmin iətəm kəmisikəuvın e nigı kəha, təməghati, məni əskasik məmə okəkeikei kohamu nətəmimi rəfin nətəm kəsotəfakiən kəm in.

16 Kəni in təmətəkeikei kəm nətəmimi rəfin məmə okotos mak kəti rəhan e nəhlmilah maru uə e nıpənəgilah. Nətəmimi rəfin agın kotəkeikei mo-

tos, ilah u, nətəmimi asoli mın, mine nətəmimi əpnapın əmə, nətəmimi rəhalah nautə tepət, mine nətəmi rəhalah nautə tikə, slef mın, mine nətəmi səniəmə slef mın, məmə okotos mak kəti rəhan e nəhlmilah maru uə e nıpənəgilah. ¹⁷ Nəmə iətəmi təsosian mak u, təruru nosian nəhmti nati kəti, mine nolian səlim mətəuaru in təkeikei mos mak rəhan. Mak u, in nərgi nati miəgəh iətəm rəhn-kapə ilah səpin, uə nəmpə iətəm tətəgətun=pən nərgin.

¹⁸ O nati u, onəkeikei mos neinatigian tepət o nəhrunian nəmpə rəha nati miəgəh u. Kəni nəmə ik nəkeinatis təhmen, kəni nəkəhrun nənian nıpətin. Kəni nəmpə u, in sikis-hanrit-sikiste-sikis (666), kəni in tətəgətun=pən iətəmimi kəti.*

14

Nəti Sipsip mine nətəmimi 144,000

¹ Kəni əmeiko, iəkəsal=pən əpəha aupən lak mafu nəti Sipsip tətəhtul-pəri əpəha e Nıtəuət Saion, kəni nətəmimi 144,000 kautəhtul ilah mın. Kəni kəmətəi=pən nərgi Nəti Sipsip mine rəhan Tatə e nıpənəgilah.*

² Kəni iəkətəu nati kəti əpəha ilis e negəu e neai tətəgət, nəuian təhmen e nıtəhi tatem nəuanaluəluə, kəni məhmen mın e kaluəluə

* **13:18** E nian əha ilah kəməsətəian nəmpə mın u 1, 2, 3, təhmen e tah u rəueiu, mətəu ilah kəmautos əmə letə mın rəha nəmpə; kəni ko nərgi nətəmimi rəfin tatos nəfigəmian rəha nəmpə. Nərgin u Niro in tatos nəfigəmian rəha sikis-hanrit sikiste sikis (666). Niro u in iətəmi asoli rəha Rom e nian əha. Suah u in təmatol nərahian asoli kəm nətəm kəutəfaki kəm Iesu. * **14:1** Afın-to e futnot rəha Nəh 7:8. In təhmen əmə e inu. Nəmpə u 144,000 tətəgətun “nətəmimi mın rəfin rəha Uhgın.”

titatiperəh, kəni iəkətəu təhmen mīn e nəuia hap† tepət, nətəmimi kautoh. ³ Kəni ilah kəutani nəpuən vi kəti əpəha aupən e jeə rəha kig, mine nati mīn kəutəmiəgəh kuvət, mine nətəmi asoli nətəm kəmos nəhuitən mīn. İətəmi kəti təsəhruniən nəpuən əha, nətəmimi mīn əmə kəha ilah 144,000 nətəm Uhgīn təmos nəhmti lah,‡ mos rəkis ilah e nəhue niftəni. Nətəmi mīn əmə kəha ilah əmə, ilah kotəhrun naniən nəpuən əha. ⁴ Nətəmi mīn u ilah u, nətəm kəmotəh vivi rəhalah nəmiəgəhiən, məmə namikmikīən tikə e lah, kəni ilah kəməsotitiən pətan, ilah nətəmi vi. § İlah kautəhuərisig e Nəti Sipsip u, mautəhuvən ikīn mīn rəfin iətəm in tatuvən ikīn. Uhgīn tinos rəkis nəhmti nətəmimi mīn əha. İlah rəha Uhgīn əmə, mine Nəti Sipsip u. İlah kotəhmen e nauəniən iətəm kəməfaki vi əmə e nasumiən, iətəm kətəfən kəm Uhgīn mine Nəti Sipsip. ⁵ İlah kəsoteiuəiən e nian kəti mine, kəni nati əkəku kətiəh mine tikə məmə tol ilah kotamikmik e nəhmti Uhgīn.

Nagelo kisil

⁶ Kəni əmeiko iəkətig mafu mīn agelo kəti mīn, tatiuvig əpəha ilis e nimagəuagəu. In tətəni pətigəm

---

† **14:2** Hap mīn əha, nati katoh ilah o naniən nəpuən, təhmen e kitar. ‡ **14:3** 1Pitə 1:19 § **14:4** Inu təsəniən məmə nətəmimi mīn u kəmotol marit ko kəsəhuvəniən e negəu e neai, kəpə. Inu in nəghatiən əuhlin mīn kəti. Inu tətəni məmə, nətəmi kəutəfaki okəsotamikmikīən e noliən tərəh mīn təhmen nətəmimi nətəm kəutəfaki kəm narmi nati mīn. Mətəu kəutaskəlīm məha-məha İesu əmə. İlah kotəhmen e iətəmimi kəti u in təsapiliən ilah nıpətan ənpəpīn mīn, in təhlan əmə. 2Kor 11:2; Efəs 5:25-27; Nəh 21:9

nanusiən təuvir iətəm otətətig naunun tikə* kəm nətəmimi rəha nəhue niftəni, e kəntri mın rəfin, e nəuaniləuis mın rəfin, mine nəghatiən mın rəfin, mine nətəmimi nilosilah tol pisin pisin mın. ⁷ In tətəni əfəməh məmə, “Otəgin motisiai Uhgın, kəni motəni nıpəhriənən e rəhan nepətiən, mətəu-inu nian əhruahru rəhan tinuva, o nəfəniən nalpiniən kəm nətəmimi. Otəfaki kəm in, iətəm təmol natimnati rəfin ağin: neai mine niftəni, nitəhi mine nəhmti nəhu mın.”

⁸ Kəni agelo kəti mın, iətəm tatol nəmpə tu lan, tətəu=pən mətəni məmə, “! Papilon təməmei! ! Papilon təməmei! ! Papilon Əsanən Nahgin Təpət təməmei, meiuaiu! In təhmen e pətan rəha suaru iətəm təmiuvi=pa nəman e kəntri mın rəfin kəhuva motəmnim wain ilah mın. Wain u nımın, inko, nitəuiən nalməliən mın, mətəkeikei kəm nətəmimi məmə kəutol nolien tərah ilah mın. Kəni nian nəman kotəmnim wain u, ilah kəutiuvi=pa niəməha rəha Uhgın o lah.”

⁹ Kəni agelo kəti mın, iətəm tatol kisil lan, tatuərisig e lau, kəni mətəni əfəməh məmə, “Nəmə iətəmi kəti təfaki kəm nati miəgəh əha rəhn-kapə səpin, mine narmi nati iətəm kəmisikəuvin e nigı, kəni matos rəhan mak e nıpənəgin uə nəhlmin, ¹⁰ kəni in təkeikei məmnim mın wain u inu, in niəməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgəkləkian e nəhu. In otətəu nahməiən e nigəm mine nəruas iətəm tatuəu okios in əpəha e nəhmti nagelo asim mın mine Nəti Sipsip. ¹¹ Kəni nəhanigəm rəha nigəm

---

* **14:6** Kətəghati lanəha məmə Nanusiən Təuvir naunun tikə mətəu-inu in tətəghati e nəlpəkəuiən itulin mın rəha Uhgın, kəni mətəu-inu in tətəni nıpəhriənən nian rəfin.

iətəm tatus ilah matol nahməiən kəm lah u, in tətəri nian rəfin, naunun tikə. Nətəmimi mīn kəha kəutəfaki kəm nati miəgəh rəhn-kapə ilah səpīn mīne narmin iətəm kəmisikəuvīn e nīgi, kəni motos mak rəha nərgīn, ilah okəsotəmeigīən e nərəuiə mīne lapīn.” ¹² Nəghatiən u, nīpətīn u məmə nətəmimi rəha Uhgīn nətəm kəutohtəu=pən nəuia Uhgīn, kəni məutəhatətə e Iesu, ilah kotəkeikei motəhtul əskasik.

¹³ Kəni əmeiko iəmətəu nəuiən kəti təmsipəri e negəu e neai mətəni məmə, “Ətei rəkis nati u: rəueiu mīne matuvən, nətəmimi rəha İərməniğ, mətəu nəmə okohmīs, ilah okotatiğ e nəuviriən pəhriən.”

Kəni Narmīn Rəha Uhgīn təni məmə, “!Əuəh! İlah okotəmeig e rəhalah uək, mətəu-inu okotos nəua rəhalah uək mīn.”

Nəuləkīən e nətəmimi e nəhue niftəni

¹⁴ İməsal=pən mīn əpəha aupən lak mafu nimali nəpuə kəti tərueən, kəni iətəmi kəti tətəharəg-pəri e nimali nəpuə kəha. İətəmi u, təhmen e Nəti İətəmimi. In tətəfəfau e hat rəha kig, kəmol e aiən u kol tətəraip-oraip, kəni mətələs nau ekəu kəti iətəm tasilə. ¹⁵ Kəni əmeiko agelo kəti mīn təmsipən əpəha e Nimə Rəha Uhgīn muva, kəni mauīn əfəməh e iətəmi u, tətəharəg-pəri e nimali nəpuə məmə, “Os rəham nau ekəu mos muvən məulək, mətəu-inu nian rəha nəuləkīən tīnuva, kəni nauəniən əpəha e nəhue niftəni tīniməhtə.”

¹⁶ Kəni əmeiko iətəmi u iətəm tətəharəg-pəri e nimali nəpuə, təmauəh e nəhue niftəni e rəhan nau ekəu, kəni məulək e nətəmimi e nəhue niftəni, təhmen e nauəniən iətəm tīniməhtə o nosiən.

17 Kəni agelo kəti mīn təmīet e Nimə Rəha Uhgīn əpəha e negəu e neai. In tatələs mīn rəhan kəti nau ekəu iətəm tasilə. 18 Agelo kəti mīn, iətəm tatos nepətīən rəha nigəm e oltə, təmsi=pən əpəha e oltə, kəni mauīn əfəməh e agelo iətəm tətələs nau ekəu məmə, “Ələs rəham nau ekəu ko, muvən e nəhue niftəni, kəni mətei rəkis nətəmimi nətəm kotəhmen e nəua krep marəg u nəmiəvīn mīn, əpəha e nəukətīn. Nəhue niftəni təhmen e nəukətīn.”

19-20 Tol lanəha, agelo kəha təmauəh e rəhan nau ekəu, tuvən e nəhue niftəni, kəni mətei rəkis nətəmi mīn əha kotəhmen e nəua krep iətəm tinimarəg rəkis. Kəni in məraki=pən e ikin katevig-evig e nəua krep mīn ikin, məmə nəhuīn otiet. Ikin əha, in ihluə e taun, Uhgīn tətəfətīgəm rəhan niəməha, kəni matol nalpīniən ikin kəm nətəmimi. Kəni katevig-ərain nətəmimi mīn u, kəni nīralah iətəm tətaiəh mətaiu ikin əha, in təhmen e nəhu asoli kəti nəfəməhiən rəhan təhmen e 1,600 statīə,† kəni mol lokamnīm agīn lan. Nəmə əhos kəti tiuvig=pən ikin, nīrə təhrun nəriən mek nohlīn.‡§

15

Nətəmimi rəha Uhgīn kəmotəni-vivi in

† **14:19-20** 1,600 statīə təhmen e 300 kilomitə. $1,600=4\times4\times10\times10$. Nəmpə u 4 tətəgətun “nəhue niftəni rəfin.” Kitah kotəfin e nauəuə u kaugə 4 rəha nəhue niftəni, mīne nīmətəgi 4. Nəmpə u 10 tətəgətun “ilah rəfin.” Ko nəghatīən e fes u tətəgətun apiəpiə rəfin nalpīniən rəha Uhgīn tatuvən o nətəmimi rəfin ikin mīn rəfin e nəhue niftəni iətəm ihluə e taun rəha Uhgīn. ‡ **14:19-20** Nətəm Isrel ilah kautevig-evig e nəua krep məmə nəhuīn otiet; inu katos nəmtətīən lan məmə tətəgətun nalpīniən rəha nətəm kotərah. § **14:19-20** Aes 63:1-6

1 İəməsəl=pən əpəha e negəu e neai mafu mın nəmtətian kəti mın iətəm tuhapıspis ohniəu. Nagelo ilah səpin kautos naunu nalpiniən mın, ilah səpin. Nalpiniən mın əha, ilah kautol niəməha apiəpiə rəha Uhgın tol naunun lan. ² Kəni əmeiko, iəmafu nati kəti təhmen e nitəhi, mətəu kəmol e kılas mine nigəm filəh-filəh, kəni nətəmimi nəuvein kautəhtul e nıkalkali nitəhi u, ilah kəha nətəm kəmotəluagin ilah nati miəgəh kəha rəhn-kapə səpin mine narmin iətəm kəmisikəuvin e nigı, kəni kotol win e lau, mine nəmpə iətəm tətəhtul o nərgin. Kəni Uhgın təməfən hap* mın kəm lah, ³ kəni kautoh, məutani nəpuən rəha Nəti Sipsip mine Mosis u, ioluək rəha Uhgın, kəutani məmə, “İərməniğ Uhgın Nahgim Tepət Pık Agin Rəham noliən mın kotuhapıspis e timah. ! Kig itulin, noliən mın rəham kotəhruahru pəhriən!

⁴ ?Pəh otəsəğiniən lam, İərməniğ?†
 ?Kəni pəh otəsəfinəiən nəni-viviən o nərgəm?
 Mətəu-inu ik pisin əmə nəkasim.
 Nətəmimi e kəntri mın rəfin okəhuva
 kəni motəfaki e nəhmtəm,
 mətəu-inkonu nəmol pətigəm rəham noliən əhruahru mın.”

⁵ Kəmotani rəkis nəpuən əha, iəməsəl-pəri e negəu e neai, mafu kəmerəh=pən İkin Uhgın Tətətiğ İkin, inu, Nima Tapolin rəha Uhgın. ⁶ Nagelo mın ilah səpin kəməhiet e İkin Uhgın Tətətiğ İkin, kautos nalpiniən mın ilah səpin. İlah kautəhuvən e napən təuvir u, linən, iətəm tatipitipit, kəni kəməlis

* **15:2** Hap mın kəha, nati katoh ilah o naniən nəpuən, təhmen e kitar. † **15:4** Jer 10:7; Sam 86:9-10

nimankilalah e kətəuti iətəm kəmol e aiən u kol tətoraip-oraip. ⁷ Kəni əmeiko, nati miəgəh mīn kəha ilah kuvət kəti təməfən pesin mīn iətəm kəmol e aiən u kol ilah səpīn, kəm nagelo mīn u səpīn. Pesin mīn u, kotəriauəh e niəməha rəha Uhgīn u, iətəm tətatiḡ itulīn.‡ ⁸ Kəni nəhanigəm təməriauəh əha Ikin Uhgīn Tətatiḡ Ikin, nəhanigəm in nepətian əhagəhag rəha Uhgīn mīne nəsanəniən rəhan, kəni ko iətəmi kəti təsuvəniən əha imə e Ikin Uhgīn Tətatiḡ Ikin mətəuarus nalpīniən mīn ilah səpīn iətəm nagelo səpīn kautəmki, okotol naunun.

16

Pesin ilah səpīn, kəmotəriauəh e niəməha rəha Uhgīn

¹ Kəni əmeiko, iəmətəu nəuiən kəti təmagət əfəməh əpəha e Ikin Uhgīn Tətatiḡ Ikin, mətəni=pən kəm nagelo mīn u səpīn məmə, “Əhuvən, motauvəregīn pətigəm e nəhue niftəni pesin ilah səpīn iətəm kəmotəriauəh e niəməha rəha Uhgīn.”

² Agelo iətəm tətəupən, təmuven mauvəregīn pətigəm pesin rəhan e niftəni. Kəni əmeiko, nətəmiimi nətəm kautos mak rəha nati miəgəh e rəhn-kapə lah səpīn, kəni mautəfaki kəm narmin iətəm kəmisikəuvin e nigī, niməgim təməmīrəuei nīpətīlah.

³ Kəni agelo nəmpə tu, təmauvəregīn pətigəm rəhan pesin əpəha itəhi. Kəni nitəhi təmol nīrə lan,

‡ 15:7 Təuvir məmə koteruh məmə, nati ilah səpīn iətəm kəmuvan-ərain nauəuə lan, təui səpīn, mīne təhro lanu, pesin səpīn rəha nalpīniən; ilahal kəhləgətun məmə nati kətīəh əmə kətsimaru kəni o nolīən təhagəhag o nəhruniən. Inəha tətəni nalpīniən rəha Uhgīn.

təhmen e nira iətəmi təmimis. Kəni nati itəhi mın rəfin kəmoħmis.

⁴ Kəni agelo nəmpə tri, təmauvəregın pətigəm rəhan pesin e nəħmti nəhu mın mine nəlugi nəhu mın, kəni ilah kəməhuva motol nırə e lah. ⁵ Kəni əmeiko iəmətəu agelo iətəm tətarmənig e nəhu mın təni məmə,

“Ik pişin əmə ik Uhgın, nəkəhruahru,

ik ko iətəm nətatig kəni nəmətatig,

kəni təhruahru əmə məmə onəkol nalpiniən kəm lah lanəha.

⁶ Rəhalah aru əmə,

mətəu-inu ilah kəmotiuvı nira rəham nətəmimi mın mine iəni mın,

kəni ik nəkəfən nira nimlah məmə okotəmnim.”

⁷ Kəni iəkətəu oltə tətəghati əfəməh məmə,

“!Əuəh! İərmənig Uhgın Nahgin Tepət Pik Agın, rəham nəghatiən nəmoħ nətəmimi lan, in təhruahru agın, kəni niyəhriniən.”

⁸ Kəni əmeiko, agelo nəmpə fo, təmauvəregın pətigəm rəhan pesin e miğigar, kəni kəməfən nəsanəniən kəm miğigar məmə otəhgi nətəmimi təhmen e niğəm.

⁹ Kəni nəpiapeiiən təmus ilah, kəni kotəuiakən e nərgi Uhgın, iətəm in tətarmənig e nalpiniən mın u, mətəu ilah kotəpəh nəuhliniən nətəliğian rəhalah, kəni motisiai rəhan nepətiən.

¹⁰ Kəni agelo nəmpə faif tauvəregın pətigəm rəhan pesin əpəha nati miğəh tətarmənig ikin, kəni əmeiko, ikin mın rəfin in tətarmənig ikin in təmapinəpu. Kəni nətəmimi kautətəu nahməiən, mautus namilah məutəuəhtuv-auəhtuv. ¹¹ Kəni ilah məutəuiakən e Uhgın əpəha e negəu e neai o nahməiən mın mine niyəğim mın rəhalah, mətəu

ilah kəməsotəuhliniən nətəligiən rəhalah o nati iətəm kəmotol.

¹² Kəni agelo nəmpə sikis, təmauvəregiən rəkis rəhan pesin e nəhu asoli, nərgin u, Iufretis, kəni əmeikonu nəhu təmamir mol suaru rəha kig min kotaliuək lan mautsipah. ¹³ Kəni əmeiko, iəkəfu min narmin tərəh kisil kihləhmen e firok. Kəti təmiet e nipəgnəua ialkitə, kəti tiet e nipəgnəua nati miəgəh rəhn-kapə lah səpin, kəni kəti tiet e nipəgnəua iəni eiuə.* ¹⁴ Ilahal narmi iərmis min, iətəm kautol nəmtətiən min, kəni ilahal kihliet mihluvən o kig min e nəhue niftəni rəfin, məhluhapumın ilah məmə okotəluagiən e Nian Asoli rəha Uhgın Nahgin Tepət Pık Agın.

¹⁵ Kəni Iesu təməni məmə, “! Əsal=pa-to! ! İətuva təhmen e iakləh! İətəmiimi iətəm təsapiliən mətair, məsəpegiən rəhan napən o napiliən məmə in otəsaiu piəpiəiən kəni maulis ohni, in otatig e nəuviriən pəhriən.”†

¹⁶ Kəni ilah kəmotoriarun rəfin kig min əpəha ikin kəti, kətəni e nəghatiən rəha nətəm Isrel, məmə, “Armaketon.”

¹⁷ Kəni naunu agelo iətəm in nəmpə səpin, təmauvəregiən rəkis=pən rəhan pesin əpəha e niməgəuagəu, kəni əmeiko əpəha e İkin Uhgın Tətətig İkin, nəuiən asoli kəti tisipən əpəha e jeə rəha kig məmə, “! Tınol naunun!” ¹⁸ Kəni

* **16:13** “İəni eiuə” u, in nati miəgəh iətəm təməhapu niftəni məri, rəhnəpati keiu, iətəm təməghati lan e Nəh 13:11-18. † **16:15** Inu nəghatiən əuhlin. Noliən rəha nəfəniən napən in tətəgətun məmə iətəmiimi in tatol noliən təuvir mine mətəhtul maru o Iesu nian otitəlig=pa. Mətəu noliən rəha nəpegiən napən tətəgətun noliən rəha təfagə tərəh.

əmeiko təmoraip, kəmətəu nagətian asoli, kəni kaluəluə təmatiperəh atiperəh, kəni nəmig asoli təməluə e niftəni. Nəmig u, in iahgin iahgin, kəseh əhanəhiən nəmig kəti iahgin tol lanəha nian kəti. ¹⁹ Kəni taun asoli təməhapu nəuətən kisil, kəni taun min e kəntri min rəfin kəmoħmərəgrəg motol nati tikə e lah. Uhgın, nikin təməhti nolian tərəh min rəha Papilon Asoli, kəni təfən kap iətəm təməriauəh e wain e niəməha rəhan, təməkeikei kəm in məmə otəmnim rəfin agin. ²⁰ Nitəni əlkələh min rəfin kəmotagim, mohkə, kəni nitəuət min kəseh minian ilah. ²¹ Ais u iətəm təhmen e kəpiel asoli kautisi=pən e nimali nəpuə, kəmotəmei=pən e nətəmimi. Ais u, kətiəh əmə təhmen e fifti kilo, kəni nətəmimi kəmotəuiakən e Uhgın o nahli=paiən ais iətəm təməmei=pən e lah, mətəu-inu nalpiniən u in tərəh tərəh agin.

17

Pəta-ionəhan tərəh agin

¹ Kəni əmeiko, agelo min səpin əha kəti u kəutəmki pesin ilah səpin təmuva məni=pa kəm iəu məmə, “Va-to, pəh iəkəgətun kəm ik nalpiniən rəha pəta-ionəhan* tərəh agin, iətəm tətəharəg=pən e nəhu tərət. ² Pətan əha, kig min rəha nəhue niftəni ilah kəmautit, kəni nətəmimi rəha nəhue niftəni ilah kəmautəmnim nimin wain, məutapis ilah min kəni mautilit.”

³ Kəni nəsanəniən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm iəu, kəni agelo təmit rəkis iəu iəkian əpəha ikın təpiə-məpiə ikın. Kəni ikın əha, iəmafu pətan əha

---

* **17:1** Pəta-ionəhan, nipətin pətan rəha suaru.

tətasuə e nati miəgəh ərarəuv kəti. Kəmətei=pən nərgin min iətəm tətəni rah Uhgin, tirəuei rəfin niyətin, kəni rəhn-kapə təmisim ilah səpən, konu rəhnəpati ten. ⁴ Pətan əha, tətuvən e napən iətəm tol nəugi naris mine mərarəuv təhmen e kwin kəti, in təmol malə-malə e niyətin, tətəuan nəuanati mine iəring, iətəm kəmol e aiən u kol, mine kəpiel iətəm nəhmtin tiəkis, mine nati kəti təuvir pik u, perəl.† Kəni in tatos kap kəti e nəhlmin, iətəm kəmol e aiən u kol, kəni təriauəh e nati tərəh min, iətəm kotamikmik agin e nəhmti Uhgin, kəni ilah kəha nəua noliən tərəh rəhan. ⁵ Kəni inəha e niyətin, kəmətei=pən nərgin kəti əha ikən, iətəm niyətin tətəhluaig u, tətəni məmə,

TAUİN ƏSANƏN NAHGIN TERƏT U PAPIŁON.

IN İTİ NİPƏTA-İONƏHAN MİN RƏFIN.

KƏNI IN NƏUKƏTİ NOLİƏN NATI KOTAMİKMIK AGİN
MİN.

⁶ Kəni iəkafu məmə pətan u, in tinapis e nira nətəmimi min rəha Uhgin, nira nətəmimi kəməutəhtul pətigəm o nəni pətigəmian İesu.

Nian iəmafı, kəni narmək təmiuvig pik pəhrin.

⁷ Kəni əmeiko agelo təməni=pa kəm iəu məmə, “? Narməm tatiuvig lankonu lan o nak? İəu iəkitis nəghatian oneuən e pətan u mine nati miəgəh iətəm tətasuə-pəri lan, iətəm rəhn-kapə təmisim ilah səpən kəni rəhnəpati ten. ⁸ Nati miəgəh iətəm nəmeruh, təmətatig, kəni təsatigian rəueiu, kəni otəsuvəhian otəri e niyətin asoli iətəm teiuaiu agin, kəni tinətaiu matuvən məmə Uhgin otərəkin.

“Kəni nətəmimi rəha nəhue niftəni nətəm kəməsətəian nərgilah e nauəuə rəha nəmiəgəhian,

† 17:4 Perəl u, in kəpiel təuvir əpəha e niki kəuvin.

ilah, narmilah otiuvig pik nian okotafu nati miəgəh u, mətəu-inu aupən in təmətəmiəgəh, mətəu təsatigian əha rəueiu, mətəu in otiet pətigəm mīn.

9 “İətəmimi otəkeikei mos neinatigian o nəhruniən nīpəti nəghatiən u. Rəhn-kapə nati miəgəh u, ilah səpīn, kəutəgətun=pən nītəuət mīn iətəm pətan əha tətəharəg-pəri e lah.‡ 10 Kautəgətun=pən mīn kig ilah səpīn. Kig faif ilah kinohiet rəkis, kətiəh tətəmiəgəh rəueiu, kəni kəti mīn təsuva əhanəhiən. Mətəu nian tuva, in otəkeikei mətətig o nian əkuəkīr əmə. 11 Nati miəgəh u iətəm təmətətig, kəni rəueiu in təsatigian, in mīn in kig kəti, iətəm tatol nəmpə eit lan, mətəu in mīn in kig kəti rəha kig mīn u ilah səpīn, kəni tīnətəiu minatuvən e naunun suaru kəti məmə Uhgīn otərəkīn mau kətiəh lan.

12 “Rəhnəpati ilah ten iətəm nəmafū ilah, kəutəgətun=pən kig ilah ten, iətəm ilah kəsotos əhanəhiən narmənigian rəhalah. Mətəu ilah okəpanotos nepətiən məmə ilah kig mīn, motarmənig ilah nati miəgəh, mətəu o nian əkuəkīr əmə. 13 Nətəligian rəhalah kətiəh əmə o nəfəniən rəhalah nəsanəniən mine nepətiən kəm nati miəgəh. 14 İlah okotəluagin ilah Nəti Sipsip, mətəu Nəti Sipsip otol win e lah, mətəu-inu Nəti Sipsip in İərmənig rəha iərmənig mīn, mine Kig rəha kig mīn. Kəni in otuva ilah mīn nətəmi mīn u təmītəpīn ilah, kəni ilah kautəhtul əskasik e rəhalah nəhatətəiən.”

15 Kəni əmeikonu, agelo tənī=pa mīn kəm iəu məmə, “Nəhu mīn u nəmafū, iətəm pəta-ionəhan

‡ 17:9 Nətəmimi tepət nīkilah təhti məmə nati u tətəgətun Rom, in kəmuvləkīn-pəri e nītəuət ilah səpīn lan.

tətəharəg-pəri e lah, tətəgətun=pən nətəmimi
 nılosilah tol pisin pisin, nımənin nətəmimi, kəntri
 mın, mine nəghatiən pisin pisin mın. ¹⁶ Nati
 miəgəh mine rəhnəpati ilah ten iətəm nəmafı, ilah
 okotəməki e pəta-ionəhan u. Kəni ilah okotərəkin
 in, motol in taiu piəpiə. İlah okoton niyətin kəni
 motuvan aru niyətin e nigəm. ¹⁷ Okotol lanəha,
 mətəu-inu Uhgın təmələhu=pən nati u e nikilah,
 məmə okotol nətəligiən rəhan, kəni mol nikilah
 kətiəh əmə o nəfəniən rəhalah nəsanəniən kəm nati
 miəgəh, məmə in otarmənig, mətəuarus nəghatiən
 rəha Uhgın tuva mol niyəhriəniən lan.

¹⁸ “Pətan əha nətafu, in taun nahgin tepət iətəm
 tətarmənig e kig mın rəha nəhue niftəni.”

18

Papilon təməmei

¹ Uərisig e natimnati mın u, iəmafı agelo kəti
 mın təmsipəri e neai. In tatos nepətiən asoli,
 kəni in tətasiəgəpin rəfin nəhue niftəni e rəhan
 nəhagəhagiən. ² Təməmərit əfəməh e nəuiən kəti
 iətəm iahgin, məmə,

“! Təməmei! ! Papilon Əsanən Nahgin Tepət
 təməmei!

İərmis tərəh mın kinəhuva motatig ikin.

In nəuaniprasın rəha narmın tərəh mın.

In nəuaniprasın rəha mənig tərəh mın, kəsuniən,
 iətəm kotamıkmik e nəhmti Uhgın.

³ Mətəu-inko kəntri mın rəfin kinotapis e nımın
 wain u, mautitəu nalməliən, mautit in.

Kig mın rəha nəhue niftəni kəmotit mın,

kəni nətəmi kautol səlim e natimnati mın e nəhue
 niftəni,

rəhalah nautə nepət rəkis e rəhan noliən iətəm tətəumis o natimnati rəhan.”

⁴ Kəni əmeiko iəmətəu nəuiən kəti mın e negəu e neai təni məmə,

“Ohiet rəkis lan, rəhak mın nətəmimi, məmə rəhan noliən tərəh otəsələs pikiniən itəmah, kəni itəmah nəsososiən rəhan kəti nalpiniən,

⁵ mətəu-inko in tətətoriarun rəhan noliən tərəh təri iuəkir əmə tek neai, mol Uhgın təsaluiən e rəhan noliən tərəh mın.

⁶ Otalpin nitai nati təhmen e iətəm in təmol kəm rəham nətəmimi.

Otəfən rəhan nətəuiən mau keiu.

Otiuvi rəkis nımın wain iətəm in tarfu məskasık, rəhan nəsanəniən tepət mapirəkis iətəmi ko iətəm in tətəfən kəm lah.

⁷ Pətan konu, tətətəfəri aru in, mətətəu təuvir e nautə rəhan,

mətəu rəueiu əha, əfən nətəuiən rəhan e nahməiən mine nasəkiən,

mətəu-inu tətəghati əfəri e nikin mətəni məmə, ‘Təu kwin kəti. İkinu iətəharəg, mətərməniğ. Səniəmə iəu pətəlimis. Ko iəsasəkiən nian kəti.’

⁸ O nəfəriən rəhan, rəhan nalpiniən mın otələs in o nian kətiəh əmə.

In otatimis, mətətəu tərəh mətasək.

Kəni in otatig e nian iəkis o nosiən nauəniən, kəni niğəm otus in,

mətəu-inu İərməniğ Uhgın əha, nahgin tepət, in tətəfən rəhan nalpiniən.”

⁹ “Kəni nian kig mın rəha nəhue niftəni nətəm kəmautit kəni mautos pəti nautə mın rəhan, koteruh nəhanigəm e niğəm iətəm tatus, kəni ilah okotasək, mautətəu tərəh ohni. ¹⁰ Rəhan

nahməiən otol ilah kotəgin, kəni motəhtul=pən əmə isəu məutəni məmə,
 ‘!Kəsi! !Kəsi o taun asoli!
 !Əui, Papilon, taun iətəm təmətəsanən pik! Mətəu
 rəueiu agin uəha, kəmau kətiəh əmə lan, in
 tinatos rəhan nalpiniən!’

11 “Nətəmiimi kautol səlim e natimnati e nəhue niftəni, ilah mīn okotasək motasək o pətan u, mətəu-inu iətəmiimi kəti mīn tikə o nosiən nəhmti rəhalah natimnati. 12 Iətəmi kəti mīn otəsošiən nəhmti aiən u kol, mīne silfə, mīne kəpiel təuvir mīn, mīne perəl* rəhalah, kəni iətəmi kəti otəsošiən nəhmti napən təuvir u linən, mīne napən təuvir u silik, mīne napən u iətəm tətərarəuv, iətəm nəhmtilah tiəkis agin. Iətəmiimi otikə o nosiən nəhmtin nigī pişin pişin mīn iətəm kəutəpien vivi, mīne natimnati mīn iətəm katol e rəhnəpati eləfən, mīne nigī əskasik mīn u nəhmtin tiəkis agin, mīne prons,† mīne aiən, mīne kəpiel təuvir kəti u, mapil. 13 Iətəmiimi otikə o nosiən nəhmti nati nəmiəvilah tətəpien vivi mīn, inu sinəmon, mīne səntə, mīne insens, mīne frankinsens, mīne fomat u mir. Nətəmiimi okohkə o nosiən nəhmti wain mīne oiel mīne flauə mīne wit rəhalah. Kəni iətəmiimi otikə mīn o nosiən nəhmti kau mīn, mīne sipsip mīn, mīne əhos mīn, mīne kat mīn, mīne slef mīn rəhalah.

14 “Kəni nətəmiimi rəha noliən səlim e natimnati mīn, ilah okotasək pik, nikilah tahmə. Ilah okotəni məmə, ‘Nəua uək asoli mīn rəham iətəm ik rəham nətəligiən təmuvən pik lan, kəni nəmatol, ilah kīnotagim motəpəh ik. Rəham nautə mīn mīne

* **18:12** Perəl u, in kəpiel təuvir əpəha e niki kəuvin. † **18:12** Prons in aiən kəti, mətəu rəhan kalə təhmen e kol.

malə-malə mın rəham kınotagım, ko nəsos mınıən ilah.’ ¹⁵ Nətəmimi kautol səlim e natimnati mın rəhalah kəm pətan u, mautos nautə asoli mın lan, ilah kautəhtul=pən isəu ohni, məutərəmrumın o rəhan nəhməiən. İlah nıkilah otahmə kəni kotasək motasək əfəmäh, ¹⁶ motəni məmə,

‘!Əui, kəsi! Taun əsanən iətəm təmatuvən e napən təuvır mın u linən, iətəm tatol nəugi naris mın tərəruv mıne, kəni matol malə-malə e nıpətın tətəuan nəuanati mıne iəring, iətəm kəmol e aien u kol, mıne kəpiel mın nəhmtın tiəkis, mıne nati təuvır mın u perəl mıne.

¹⁷ Mətəu rəueiu ağin uəha, kəmau kətiəh əmə lan, kəmərəkin rəfin nautə asoli mın rəhan.’

‘Kəni əmeikonu nətəmi kautələs negəu mın rəfin, nətəmi kəutaliuək e negəu, mıne kırı mın rəha negəu, mıne nətəmimi rəfin iətəm kautos məni rəhalah o natıgıən e nəhue nıtəhi, ilah okotəhtul=pən isəu ohni. ¹⁸ Nian kotafu nəhanıgəm lan tatuəu, kəni ilah okotəni məmə, ‘! Kəsehıən taun kəti təsanən təhmen e taun asoli u!’ ¹⁹ Kəni ilah okotatu rəhn-kapə lah e nıməulul, tətəgətun=pən məmə nıkilah tətahmə, kəni motasək pik məmə,

‘!Əui, kəsi! !Taun asoli u iətəm nətəmimi rəfin iətəm kautos negəu mın itəhi, ilah rəhalah nautə təmepət e rəham natimnati!

Mətəu rəueiu ağin uəha, kəmau kətiəh əmə lam, kəmərəkin ağin ik.’

²⁰ !Mətəu itəmah e negəu e neai, itəmah nətəmimi rəha Uhgın, mıne aposil mın mıne iəni mın, itəmah nıkitəmah təkeikei magıən,

mətəu-inu Uhgın təmos rəkis neim e təmah
mələhu=pən o pətan u!”

²¹ Kəni əmeiko, agelo əsanən kəti təmələs kəpiel
asoli kəti, matu=pən e nahgin rəfin əpəha itəhi,
kəni məni məmə,

“Kəməraki=pən lanəha Papilon Əsanən Nahgin
Tepət əpəha itəhi.

Kəni okol in təsəhtul minian.

²² Kəni ko kəsətəu minian nəuia hap‡ mine nəpuən
mın, mine nəuia nahliən nau mine təui u
ikin u.

Iətəmini rəha nəlpəkəuiən təuvir e natimnati otikə
u ikın u,

kəni okəsətəu minian nərkərikian rəha kəpiel mın
iətəm kətəuei əris-əris wit katol flauə lan.§

²³ Nəhagəhəgiən rəha lait mın ko kəsotasiə
minian,

kəni ko kəsətəu minian nəuia pətan mine iərman
iətəm katuol nəniəskasikiən rəhalau e nian
rəha marit,

mətəu-inu əpən, nətəmini u kautol səlim e natim-
nati rəham,

ilah kautol win e nəhue niftəni mın rəfin,

kəni ik nətaugin asim nətəmini e kəntri pişin pişin
mın məmə kəhuva o rəham narmənigian, e
noliən masig rəham.

²⁴ Taun asoli u Papilon in təmos nalpınian

‡ **18:22** Hap in nati kəti katoh o nanian nəpuən, təhmen e kitar.

§ **18:22** Əpən ikın, kəmos kəpiel keiu, motələhu=pən nikiti wit
e nəlugilau motəuei əris-əris nikiti wit lan məmə otol niauvin mol
flauə lan. Suaru kəti o nəuhlinian fes u məmə, “kəni okəsətəu minian
kakiəh nien.”

mətəu-inu kəmatiuvı nıra iəni mın mine nətəmimi
 mın rəhan Uhgın ikın mın rəfin e nəhue
 nıftəni.
 Nıpəhriəniən, nıra nətəmimi rəfin nətəm
 kəmoħamu ilah,
 in tətətiğ e taun asoli u.”

19

*Nətəmimi ilis e negəu e neai
 kəmotəni-vivi Uhgın*

¹ Uərisiğ e nəghatiən rəha agelo kəha, iəkətəu
 nəuiən asoli kəti təhmen e nətəmimi tepət tepət
 kəutagət əfəməh, əpəha e negəu e neai, mautəni
 məmə,

“!Aleluia! !Pəh kotəni-vivi İərməniğ!

!In Uhgın u, təmosmiəğəh itah!

Nepətiən əhagəhag mine nəsanəniən in rəhan pisin
 əmə,

² mətəu-inu nakiliən rəhan in təhruahru pəhriən.
 Rəhan nəghatiən tinoħ rəkis pəta-ionəhan u, iətəm
 təmit əpnəpın nətəmimi,

kəni tınətalpın nıra rəhan noluək mın.”

³ Kəni kəmotagət əfəməh mın motəni məmə,

“!Pəh kotəni-vivi İərməniğ Uhgın! Nəhanigəm e
 niğəm iətəm tatus pətan u, tətəri tətəri nau-
 nun tıka.”

⁴ Nətəmi asoli nətəm kəmotəhuitən mın ilah tuenti-
 fo, mine nati miəğəh ilah kuvət, kəmotasiəulın
 nəulilah kəm Uhgın. İlah kəmotəiuaiu, nıpənəğilah
 tek nıftəni, motəfaki kəm in, iətəm tətəharəğ-pəri e
 rəhan jeə, mətərməniğ. Kəni ilah motəni məmə,
 “!Əuəh! !Pəh Kotəni-vivi İərməniğ!”

Marit rəha Nəti Sipsip

5 Kəni əmeiko, nəuian kəti təmsi=pən əpəha e jeə rəha kig, mətəni məmə,

“!Otəni-vivi Uhgın rəhatah!

!Itəmah rəhan noluək mın rəfin, otəni-vivi in!

!Itəmah u, nəutisiai, mautəgin e Uhgın, otəni-vivi in!

!Nati əpnəpın nəmə itəmah nautos nepətiən asoli mın, o nətəmi əpnəpın əmə, mətəu otəni-vivi Uhgın!”

6 Kəni əmeiko iəmətəu nəuia nati kəti təhmen e nətəmi tepət kəutagət, kəni məhmen mın e nitəhi iətəm tatem nəuanaluəluə, mine kaluəluə tətətipərəh atipərəh motəni məmə,

“!Pəh kotəni-vivi İərməniğ!

Mətəu-inu İərməniğ Uhgın rəhatah, Nahgin Tepət Pık Agın, in tinətərməniğ.

7 Pəh nikitah tərıauəh e nagıənıən,

kəni motəni nıpəhriənıən e rəhan nepətiən,

mətəu-inu tinuva e nian əhruahru rəha marıt rəha Nəti Sipsip.

Kəni rəhan pətan tətəhtul maru mətəhtahnın əmə.

8 Kəni Uhgın təməfən napən təuvır kəm in, məmə otuvən lan.

Napən təuvır u linən, tətəraip-oraip, məruən.”

(Napən təuvır u linən, tətəgətun=pən noliən əhruahru rəha nətəmi rəha Uhgın.)

9 Konu agelo u, tənı=pa kəm iəu məmə, “Ətei rəkis natimnati mın u. ‘Nətəmi mın u inu nətəm kəmauın e lah məmə okəhuvən e nauənıən rəha marıt rəha Nəti Sipsip, ilah okotətiğ e nəuviriən pəhriən.’”

Kəni matığ məni məmə, “Nəghatiən mın u, ilah nəghatiən pəhriən rəha Uhgın.” ¹⁰ Təməni lanəha, kəni iəmisin=pən nəulik e nəhlkin, meiuaiu,

nipənəgək tek niftəni, məmə iəkəfaki kəm in. Mətəu in tənī=pa kəm iəu məmə, “!Səfakiən kəm iəu! Kilau min ik ioluək mil əmə, kitah piam min nətəm ilah kautəhtul əskasik o nəni pətigəmiən nanusiən təuvir rəha Iesu. Əfaki əmə kəm Uhgın, mətəu-inu nəhtul-pətigəmiən rəha Iesu, in nəukəti nəghatiən min rəha iəni min.”

Iətəm təmasuə e əhos kəruən

¹¹ Kəni əmeiko iəkafu negəu e neai təmerəh, kəni mafu əhos kəruən kəti. Iətəm tətəsuə-pəri lan, nərgin ko, “Iətəmi Kəhrun Nəhatətə Əskasikiən Lan, kəni in Nipəhrīniən.” In tətəməu, kəni mətəfən nalpiniən kəm nətəmimi e nolien iətəm təhruahru əmə. ¹² Nəhmtin təhmen e nəmnamı nigəm, kəni kəməfəfau=pən kəfəfau tepət tepət e rəhn-kapə, kəfəfau min u, ilah kəfəfau min rəha kig asoli agin. Kəmətəi=pən nərgin kəti lan, mətəu iətəmi kəti təsəhruniən nərgin əha, in pisin əmə təhrun. ¹³ In tatuvən e napən kəti iətəm kəmel e nira,* kəni nərgin kəha, Nəghatiən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kəni soldia min rəha negəu e neai kautəhuərisig lan. Ilah rəfin kəutəharəg e əhos kəruən min, kəni mautəhuvən e napən təuvir u, linən, təruən məuvir. ¹⁵ Iətəmi kəha, rəhan kəti əha ikin nau iətəm tatsipən e nipəgnəuan.‡ Kəni in otətamı nətəmimi e kəntri min e nau əha. “In otarmənig e lah, kəni nəmtətiən rəha nepətiən u, in neim iətəm kəmol e aiən.”§ In otol təskasik agin kəm lah, təhmen əmə məmə katol e nəua krep min iətəm nətəmimi kautevig-evig lan məmə nəhuin otaiəh kəni kol wain lan.

* **19:13** Aes 63:1-6 † **19:13** Jon 1:1,14 ‡ **19:15** Aes 49:2; Hip 4:12; Nəh 1:16; 2:12 § **19:15** Sam 2:9

Noliən əha inəha, Uhgın Nahgın Təpət Pik Agın tatol pətiğəm rəhan niəməha asoli. ¹⁶ Kəmətəi=pən nərgin e rəhan napən, mine nuvan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN MİNE İƏRMƏNİG RƏHA İƏRMƏNİG
MİN*

¹⁷ Kəni əmeikonu iəkəsal=pən mafu agelo kəti tətəhtul=pən e mitigar, in tətəsək əfəmäh mətəni=pən kəm mənig mın iətəm kautiuvig əpəha e nimagəuagəu, məmə, “Əhuva, motuhapumın itəmah mın o nauəniən asoli rəhan Uhgın, ¹⁸ məmə itəmah onəkoton nəhuvegi kig mın, mine nətəmi asoli rəha soldia mın, mine nətəmi nahgilah təpət, mine əhos mın, mine nətəmi kəutasuə-pəri e lah, mine nəhuvegi nətəmimi rəfin, nətəmi səniəmə slef, mine slef mın, nətəmi kautos nepətiən asoli mın, mine nətəmi əpnəpın əmə.”

¹⁹ Kəni əmeikonu, iəkətig mafu mın nati miəgəh əpələ, mine kig mın rəha nəhue niftəni, mine rəhalah soldia mın. İlah kəmotuhapumın ilah mın məmə okotəluagin ilah iətəm tətəsuə e əhos kəruən, mine rəhan soldia mın. ²⁰ Mətəu kəmotaskəlim nati miəgəh kəha, mine iəni eiuə mın iətəm təmatol nəmtətiən apispis mın nian təmətatig ilau nati miəgəh. In təmatol nəmtətiən mın əha, o neiuəiən e nətəmimi mın u nətəm kautos mak rəha nati miəgəh, kəni məutəfaki kəm narmin iətəm kəmisikəuvın e nigı. Kəmotəraki=pən ilau pəti kətuəmiəgəh əmə, əpəha e nıpəgnəua nəmnamı nigəm asoli iətəm təpiapei matuəu matəpien. ²¹ İətəm tətəsuə e əhos kəruən, təmohamu kig mın mine soldia mın rəfin e nau rəha nəluaginian

* **19:16** 1Tim 6:15; Nəh 17:14

iətəm tatsipən e nīpəgnəuan kəni mənīg mīn rəfin kəmoton nīpətīlah, moton, nərfilah tasisi vivi.

20

Kristo təmuva mol Kig kəni marmənīg e nətəmimi mətəuaruspən nu uan-tausin

¹ Kəni əmeikonu, iəmafu agelo kəti tatsipəri e negəu e neai, tatos ki rəha nīpəg asoli iətəm teiuaiu agin,* mīne sen asoli kəti. ² Kəni in təmaskəlīm ialkitə asoli u, sīneik nuvəh əpələ aupən, in Iərmis, uə Setən, kəni məlis-ərain o nu uan-tausin. ³ Təməraki=pən lan e nīpəg asoli iətəm teiuaiu agin, kəni mahtipəsīg lan tiəkis, məmə in otəseiuə minian e nətəmimi rəha kəntri mīn mətəuarus=pən nu uan-tausin otol naunun. Nu uan-tausin otol nau-nun rəkis, okəkeikei kerəh mīn lan o nian əkuəkir mīn əmə.

⁴ Kəni əmeiko, iəkafu jeə rəha kig mīn nəuvein, kəni nətəmimi nətəm kəutəharəg-pəri e lah. Uhgīn təməfən nepətian kəm lah məmə ilah okotakil nətəmimi. Kəni iəkafu mīn nətəmimi nətəm kəmətəhtuv nentəuilah mətəu kəmotəhtul pətīgəm o nəni pətīgəmiən nanusiən təuvir rəha Iesu mīne nəghatian rəha Uhgīn. İlah kəməsotəfakian kəm nati miəgəh mīne narmīn iətəm kəmisikəuvin nati miəgəh mīne narmīn iətəm kəmisikəuvin e nigī, kəni məsotosian rəhan mak e nīpənəgilah mīne nəhlmīlah. Kəni rəueiu ilah kəmotəmiəgəh mīn, kəni məutarmənīg ilah Kristo u nu uan-tausin.

⁵ Nati əha, in nair=pa minian e nīmisiən iətəm otaupən. Mətəu nətəmimi mīn nəuvein nətəm kəmoħmīs rəkis, ilah kəmotos mak rəha nati

---

* 20:1 Nəh 1:18

miəgəh əpəha, kəməsotəmiəgəh mīniən mətəuarus nu uan-tausin. ⁶ Nətəmiimi mīn kəha, nətəm kəmaupən kos ilah e nair=pa mīniən e nīmisiən, ilah okotatig e nəuviriən pəhriən, mətəu-inu ilah nətəmi asim mīn rəha Uhgīn. Ilah okəsəhuvəniən e nəmnamī nigəm asoli, mətəu ilah okəhuva motol pris mīn rəha Uhgīn mīne rəha Krīsto, kəni ilah okotarməniğ ilah mīn o nu uan-tausin.

Uhgīn təmol nalpiniən kəm Setən

⁷ Nian nu uan-tausin tīnol naunun, okahli pətīgəm mīn Setən e nīpəğ asoli. ⁸ Kəni in otuvən əpəha e kaugə kuvət rəha nəhue niftəni, o nətəmiimi iətəm kətəni məmə Kok mīne Makok,† məmə oteiuə e lah, kəni mos rəfin ilah moriarun ilah o nəluaginien. Ilah rəfin otepət otepət, nəmpə rəhalah in təhmen e nīpəkil əpəha e nīkali nītəhi. ⁹ Ilah kəmotaliuək məhuvən isəu isəu mīn mohrəuei rəfin nəhue niftəni. Kəni ilah kəmotəhtul mohtəlau e ikin nətəmiimi rəha Uhgīn okotatig ikin, mīne taun asoli u iətəm Uhgīn tolkeikei pik.‡ Mətəu nigəm kəti təmsipəri e negəu e neai, muva mus ilah. ¹⁰ Kəni kəməraki=pən e İərmis iətəm təmətəfən-əfən kəm lah, kəməraki=pən əpəha e nəmnamī nigəm asoli iətəm tətəpien. İkin əha, kəməraki=pən rəkis nati miəgəh mīne iəni eiuə. İlahal okəhlətəu nahməiən itulīn e nərauiə mīne lapīn, naunun tikə.

Naunun nakiliən

¹¹ Kəni əmeiko iəkafu mīn jeə asoli kəti, təruən. Kəni kig tətəharəğ-pəri lan. Nəhue niftəni mīne neai kəmuagim e nəhmtin, miakə agin.

† 20:8 Esik 38:2,9,15 ‡ 20:9 “Taun asoli u, iətəm Uhgīn tolkeikei pik,” in tətəghati e Jerusiləm.

¹² Kəni əmeikonu iəkafu nətəmi kəmoħmīs, nətəmi kautos nepətian asoli, mine nətəmi əpnarın əmə. İlah rəfin kəutəhtul aupən e jeə rəha kig u, kəni kəmeg nauəuə min. § Kəni kəmeg min nauəuə kəti, inu nauəuə rəha nəmiəgəhiən. Okeh nakiliən rəha nətəm kəmoħmīs e nauəuə min u, kəni kinətakil ilah kətiəh kətiəh o nati ilah kəmotol. ¹³ Nıtəhi təməhlman e nətəmimi kəmoħmīs=pən itəhi, kəni Nımisiən mine Nəuanpən kəmuəhlman min lah, ilah kinohiet rəkis e lau, kəni kinətakil ilah kətiəh kətiəh o nati ilah kəmotol. ¹⁴ Kəni kəmələs Nımisiən mine Nəuanpən, kəraki=pən e lau e nəmnamı nigəm asoli. Nəmnami nigəm asoli u, in nımisiən mau keiu. ¹⁵ Nəmə kəsehiən nərgi iətəmi kəti e nauəuə rəha nəmiəgəhiən, kəni okəraki=pən lan e nəmnamı nigəm asoli.

21

Jerusiləm vi

¹ Kəni əmeiko iəkafu neai vi mine nəhue niftəni vi, mətəu-inu neai əuas mine nəhue niftəni əuas kiniake. Kəni nıtəhi təmikə min. ² Kəni əmeiko iəkafu taun asim rəha Uhgın, inko Jerusiləm vi, tatsi-pəri o Uhgın e negəu e neai mətəuəi=pa. Kəmol malə-malə lan təhmen e pətan iətəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuvən meh rəhan iərman muol marit. ³ Kəni əmeikonu iəkətəu nəuiian asoli kəti təmsipəri əpəha e jeə rəha kig mətəni məmə, “! Afu-to! Rəueiu əha, Uhgın tinol lahuənu rəhan ilah nətəmimi. In otətətig ilah min, kəni ilah okəhuva rəhan min nətəmimi. Kəni Uhgın əhruahru otətətig ilah min, kəni in rəhalah Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis

---

§ 20:12 Natimnati rəfin iətəm nətəmimi kəmotol, kəmətei rəkis e nauəuə min u.

rəfin nəhu nəhmtilah. Nimişian mine nasəkiən mine nahməiən min okohkə. Natimnati nuvəh min u, ilah kinəhuvən rəkis, ko kəsəhuva miniən.”

⁵ Kig iətəm tətəharəg-pəri e rəhan jeə, təni məmə, “Iatəuhlin natimnati min rəfin kəhuva motuvi.” Kəni məni məmə, “Ətei rəkis natimnati min u, mətəu-inu nəghatiən min u, kəhrun narəriən e lah məmə ni-pəhriənien.”

⁶ Kəni matig məni=pa min kəm iəu məmə, “Kinol naunun e natimnati rəfin. Iəu Nəukətın mine Naunun.* Iəu nətuəuiniən, kəni iəu iatol naunun lan. Nətəmimi nətəm kautəuauə, iəu oiəkəfən nəhu kəm lah, nətəmimi okotəmnim məsotosiən nəhmtin. Kəni nəhu u tatsipən e nəhmti nəhu iətəm tətəri mətəfən nəmiəgəhiən itulin.† ⁷ Iətəmimi iətəm otatəhtul iəkis mol win e nəluaginien rəhan, iəu iəkəfən natimnati iətəm iəməni iəkis rəkis kəm in. Iəu iəkuva rəhan Uhgın, kəni in otuva nətik. ⁸ Mətəu nətəmi kəutəgin, nətəmi kəsotəhtul əskasikiən e rəhalah nəhatətəien məutəpəh iəu, nətəmi kotəmiqmik, nətəmi kautəhamu itəmi, nətəmi kautit oneuən əmə ilah min, nətəmi kautol kləpə, nətəmi kəutəmki nərik, nətəmi kəutəfaki kəm narmı nati min, mine neiuə min rəfin, imalah əhruahru u in nəmnamı nigəm asoli, tatəpien ikin. Nati u, in nəmpə tu nimişian.”

⁹ Kəni əmeikonu, agelo aupən u kəti tətəghati kəm iəu. In agelo səpın min u kəti iətəm kəməutəmki pesin ilah səpın iətəm kotəriəuəh e naunu nalpiniən ilah səpın iətəm Uhgın otol kəm

* **21:6** Nəghatiən əhruahru u rəha Iesu, “Iəu u, Alfə mine Omekə.” Alfə ko, in letə tətəhtul aupən e alfəbit rəha nəghatiən Kris, kəni Omekə ko, in letə iətəm tatol naunun lan, təhmen e A mine Z e Inglis.

† **21:6** Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

nətəmimi. In təmuva məni=pa kəm iəu məmə, “Va-to, pəh iəkəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, iətəm okuol marit ilau min.” ¹⁰ Kəni nəsanəniən rəha Narmin Rəha Uhgın təmol kəm iəu, əmeiko agelo tit rəkis iəu iəkian əpəha e nitəuət asoli kəti, nitəuət kəha, in ilis ilis pəhriən. Kəni in təgətun kəm iəu Taun Asim rəha Uhgın u, Jerusiləm vi, iətəm təmsipəri o Uhgın əpəha ilis e negəu e neai. ¹¹ In təhagəhag e nepətiən rəha Uhgın. Tatipitipit təhmen e kəpiel təuvir kəti u jaspə, iətəm təhlan məhmen e kilas. ¹² Nıkalın təfəməh məri ilis, mitəlau e taun, ket lan ilah tueləf. Nagelo min tueləf kautəhtul o ket min u. Kəmətei=pən nərgi nəuaniləuis rəha nenəti Isrel ilah tueləf e ket min u. ¹³ Ket kışil e nıkalın pah ikın, ket kışil min e nıkalın pahav ikın, ket kışil min e nıkalın pesi ikın, kəni ket kışil min e nıkalın pari ikın. ¹⁴ Nəukəti nıkali taun u kəmotəhtul pəri e kəpiel asoli ilah tueləf. Konu kəmətei rəkis=pən nərgi tueləf aposil rəha Nəti Sipsip e kəpiel min u.

¹⁵ Agelo iətəm tətəghati kəm iəu, in tatos nati kəti kəmol e aiən u kol, o nosiən mak rəha taun əha, mine ket min, mine nıkalın rəhan. ¹⁶ Taun u, kaugə lan kuvət. Mak rəha nıkalın min rəfin kotəhmen əhmen əmə. Taun əha təfəməh, kəni mak rəha nıkalın min rəfin mine nəfəməhiən rəhan, ilah

rəfin tueləf-tausin (12,000).‡ ¹⁷ Nıkalın u, tikimkim, mak rəhan nəhlmin uan-hanrit-fote-fo (144).§ Agelo əha, təmos mak lan e nolian rəha nətəmimi, nətəm ilah kautos mak lanəha e nati. ¹⁸ Nıkalın u, kəmol e kəpiel təuvir u jaspə, kəni kəmol taun e aian u kol, in əmə in əmə. Kəni kol u in təuvir, in təhlan məmə kilas. ¹⁹ Kəpiel min iətəm kəmuvləkin nəukəti nıkalın lan, kəmol malə-malə e lah e kəpiel təuvir min. Kəmotəupən motəlin=pən kəpiel təuvir min u jaspə; kəni nəmpə tu lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir min u safaiə; kəni nəmpə tri lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir min u akat; kəni nəmpə fo lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir min u emirəl. ²⁰ Nəmpə faif lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u oniks; kəni nəmpə sikis lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u kanilian; kəni nəmpə səpin lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u krisolait; kəni nəmpə eit lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u malakait; nəmpə nain lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u topəs. Kəni nəmpə ten lan, kəmotəlin=pən kəpiel təuvir u kalsetoni; kəni nəmpə lepın lan,

‡ **21:16** Nəghatıən əhruahru təni məmə “tueləf-tausin (12,000 statia,” təhmen e tu tausin tu-hanrit-tuenti kilometrə (2,220 km). Mak əhruahru rəha nəfəməhian səniəmə nati kəti, mətəu nəmpə u 12,000, nıpətın əha ikın. Nətəmimi nəuvein kotəni məmə nəmpə u tətəgətun məmə taun u in iahgin iahgin kəni təuvir pik agin, məhruahru agin. Nətəmimi nəuvein kəutəni məmə nəmpə u tətəgətun nətəmimi rəfin agin rəha Uhgın. $12,000=12\times 1,000=12\times 10\times 10\times 10$. Nəmpə min u 12 mine 10, ilau nəmpə kətuəgətun nati təuvir əhruahru agin kəti. Afın-to Nəh 7:8. § **21:17** Mak u “nəhlmin uan-hanrit-fote-fo (144)” təhmen e sikiste-faif mitə (65 m). “Nəhlmin,” in mak tətəuəin e nəuanəhlmin mətəuərus nıkinəhlmin, təhmen e 500 cm. $144=12\times 12$. Nəmpə u 12 tətəgətun nətəmimi rəha Uhgın. Kəni mine nəmpə u 144 tətəgətun nətəmimi rəfin agin rəha Uhgın.

kəmotəlɪn=pən kəpiel təuvir u takuoēs; kəni nəmpə tueləf lan, kəmotəlɪn=pən kəpiel təuvir u ametis.

²¹ Ket asoli mɪn u kəmol e perəl ilah tueləf. Kəmol ket kətiah kətiah e perəl* kətiah kətiah. Kəni suaru mɪn əpəha imə e taun u, kəmol e aiən u kol in əmə in əmə, təhlan vivi, təhmen e kilas.

²² İkin əha, iəməsafuiən nimə kəti okətəfaki ikɪn kəm Uhgɪn, mətəu-inu Uhgɪn əmə, iətəm Nahgɪn Tepət Pɪk Agɪn, mɪne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakiən. ²³ Kəni ikɪn əha, nikitəmi təsəhtian mɪtigar mɪne məuiɡ, mətəu-inu nepətian əhagəhag rəha Uhgɪn in tətasiəgəpɪn rəfin taun u, konu Nəti Sipsip kəha, in lait rəhan.†

²⁴ Kəni kəntri mɪn e nəhue niftəni okotaliuək e nəhagəhagiən rəhan, kəni iərmənig mɪn rəha nəhue niftəni okəhuva, kəni motos rəhalah nautə təuvir mɪn, məhuva e nisaiən motələhu e taun u. ²⁵ Kəsasisigian e rəhan ket mɪn nian kəti, mətəu-inu lapɪn tikə ikɪn əha.

²⁶ Nətəmimi e kəntri pɪsɪn pɪsɪn mɪn e nəhue niftəni, okotos nautə təuvir mɪn rəhalah, ilah okotəmki məhuva o nisaiian, motələhu e taun u. ²⁷ Mətəu natimnati mɪn iətəm kotamɪkmɪk e nəhmti Uhgɪn, mɪne nətəmimi nətəm kautol nati iətəm tol naulisian, mɪne nətəm kəuteiuə, nətəmi mɪn u ko ilah kəsəhuvəniən imə e taun asoli u. Nətəmi mɪn əmə ko nətəm kəmətəi rəkis=pən nərgilah e nauəuə rəha nəmiəgəhian iətəm Nəti Sipsip tatos, ilah əmə kəha kotəhrun nuvəniən imə.

22

Nəhu miəgəh

---

* **21:21** Perəl u, in kəpiel təuvir əpəha e niki kəuvin † **21:23** Aes 60:19

¹ Kəni nian agelo təməgətun rəkis taun vi kəm iəu, kəni təməgətun mın nəhu miəgəh kəm iəu iətəm tətaiu. In təhlan təhlan təhmen e kilas. Tatsi=pən əpəha e jeə rəha Uhgın mine Nəti Sipsip, ² maiu matuvən mətələs nəlugi suaru asoli rəha taun u. Nigi rəha nəmiəgəhiən tətəhtul u e nikalkali nəhu u, in tətəuə mətəu tueləf e nu mın rəfin, e məuig mın rəfin. Kəni nətəmimi e kəntri mın rəfin kautol nimalin o nol viviən nımisiən. ³ Nati tikə agın ikin əha iətəm təkeikei mos nalpiniən rəha Uhgın. Kəni jeə rəha Uhgın mine Nəti Sipsip in əha ikin əha, kətuarməniğ ikin. Kəni rəhan noluək mın okotəfaki kəm in. ⁴ İlah okotafu nəhmtin,* kəni okətei=pən nərgin e nıpənəgilah. ⁵ Nian lapin otikə. Nıkilah otəsəhtiən lait kəti o nasiəpəniən lan, kəni nıkilah otəsəhtiən mın nəhagəhagiən rəha mitigar, mətəu-inu İərməniğ Uhgın in lait rəhalah. İlah okotarməniğ itulin, naunun tikə.

⁶ Kəni agelo təni=pa kəm iəu məmə, “Nəghatiən mın u inu, kəhrun narəriəiən e lah məmə nıpəhriən. İərməniğ Uhgın təməni=pən kəm rəhan iəni mın əupən natimnati mın iətəm okəpanəhuva, kəni in təmahli=pən rəhan agelo məmə otəgətun kəm rəhan noluək mın natimnati mın iətəm otəsuvəhiən təkeikei muva.”

⁷ Kəni əmeiko, İesu təməni məmə, “!Otətəlig-to! ! Otəsuvəhiən iəkiet pətiğəm=pinə! Nətəmi mın u nətəm kəutaskəlim mautol nəghatiən iətəm Uhgın təməni pətiğəm əupən e nauəuə u, ilah okotətiğ e nəuviriən pəhriən.”

⁸ İəu Jon, iəu u iəmətəu kəni mafu natimnati mın u. Kəni nian iəmətəu kəni mafu rəkis ilah, kəni

---

* 22:4 Mat 5:8; 2Kor 4:6

iəmisin nəulik e nəhlki agelo iətəm təmit iəu muvən mətəgətun ilah kəm iəu. Kəni iəmeiuaiu, nīpənəgək tek niftəni, məmə iəkəfaki kəm in. ⁹ Mətəu in təni=pa kəm iəu məmə, “!Səfakiən kəm iəu! Kilau min ik u ioluək mil əmə rəha Uhg’in, kitah piam min u iəni min, mine nətəmi min u nətəm kəutaskəlim nəghatiən min e nauəuə u. !Əfaki əmə kəm Uhg’in!”

¹⁰ Kəni in təməni=pa kəm iəu məmə, “Suvan-ərainiən nati kəti e nauəuə u məmə otaskəlim tiəkis, mətəu-inu natimnati min u, otəsuvəhiən, kohiet pətigəm=pa. ¹¹ Nətəmi kautol nərahian, pəh ilah kotəkeikei mautil nərahian. Nətəmi rəhalah nətəligiən tamikmik, pəh ilah kotəkeikei e nətəligiən amikmik rəhalah. Mətəu nətəmi kotəuvir, pəh ilah kotəkeikei e nolian əhruahru. Kəni pəh nətəmi asim rəha Uhg’in, okotəhruahru nian rəfin, motəkeikei e nasimiən rəhalah.”

¹² Kəni Iesu tatig məni min kəm iəu, “!Afu-to! ! Otəsuvəhiən iəkuvnə! Kəni iatos rəhak nətəouiən təuvir kəni iəkəfən kəm nətəmimi min rəfin u, titəu=pən natimnati min iətəm ilah kəmotol. ¹³ Iəu Nəukətin mine Naunun.† Iəu iəmaupən matig, kəni iəu oiəköl naunun agin. Iəu nətuəuiniən, kəni iəu iatol naunun lan.

¹⁴ “Nətəmimi nətəm koteikuas e rəhalah napən təruən, ilah okotatig e nəuviriən pəhriən, məmə inu, okegəhan e nepətiən kəm lah məmə kotun nəua nigī rəha nəmiəgəhiən, kəni məhuvən=pən e ket min rəha taun u. ¹⁵ Mətəu nətəmimi nəuvein min əha ikin nətəm ko kəsəhuvaian imə. Ilah u,

† **22:13** Nəghatiən əhruahru u rəha Iesu, “Iəu ko, Alfə mine Omekə.” Alfə ko, in letə tətəhtul aupən e alfəbit rəha nəghatiən Kris, kəni Omekə ko, in letə iətəm tatol naunun lan, təhmen e A mine Z e Inglis.

nətəm kotamıkmık, mine nətəmi mın ko nətəm kautol kləpə mine mautəmki nərık, mine kautit oneuən ilah mın, mine mautohamu itəmi, mautəfaki kəm narmı nati mın, mine nətəmi rəfin nətəm kotolkeikei neiuəiən.

¹⁶ “İəu İesu, iəmahli=pinə rəhak agelo məmə otəni pətigəm natimnati mın u kəm niməfaki mın. İəu u, Nəukəti Tefit, mətəu Nəuaniləuis mın rəhan. İəu iəkəhmen e məhau u fətukai iətəm tətasiə vivi.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip kətuəni məmə, “!Va!” Kəni pəh nətəmi mın u kotətəu, ilah mın kotəni məmə, “!Va!” İətəmi pəh iətəm tətəuəuə, pəh in tuva. Kəni iətəmi pəh iətəm in tolkeikei, pəh in otənmım nəhu miəgəh kəsosiən nəhmtın.‡

¹⁸ İəu Jon, iətəghati əskasık mətəni kəm nətəmi nətəm kəmotətəu nəghatiən rəha Uhgın iətəm tətətiğ e nauəuə u. Nəmə iətəmi kəti tətə=pən aru nəghatiən kəti rəhan e nauəuə u, Uhgın otəfən nalpinian mın u nauəuə u tətəghati, kəni milpin=pən e nalpinian rəha iətəmi u. ¹⁹ Nəmə iətəmi kəti tatos rəkis nəghatiən nəuvein e nauəuə u, Uhgın otos rəkis nəuviriən mın iətəm nauəuə u in tətəghati lan məmə rəha iətəmi u. Inu, nəua nigı rəha nəmiəgəhiən, kəni məsegəhanian məmə otətiğ e taun asim əha.

²⁰ İətəmi iətəm tətəni pətigəm natimnati mın u, təni məmə, “Əuəh, otəsuvəhiən iəkuvnə.”

!Əuəh! Va-tə İərməniğ İesu.

²¹ Pəh Uhgın tətətiğ e nəuviriən rəha İərməniğ İesu tuvən kəm nətəmi rəhan. Pəh otol lanəha. Əuəh.

‡ 22:17 Aes 55:1; Jon 7:37

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87